

“KERKRADE, de Limburgse POORT naar DUITSLAND”

KADERNOTA EUREGIONALISERING 2020

Gemeente Kerkrade

Februari 2020

“KERKRADE, de Limburgse POORT naar Duitsland”

KADERNOTA EUREGIONALISERING 2020

"Kerkrade, de Limburgse poort naar Duitsland"
Kadernota Euregionalisering 2020

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk	**1**	**INLEIDING**	**4**
Hoofdstuk	**2**	**TERUGBLIK 'Kerkrade – Herzogenrath'**	**6**
§ 2.1		**Historisch perspectief**	**6**
§ 2.2		**Naoorlogse en informele, grensoverschrijdende samenwerking Kerkrade – Herzogenrath**	**6**
§ 2.3		**Instellen van een geïnstitutionaliseerd samenwerkingsverband (Eurode)**	**7**
§ 2.4		**Toekomstvisie Eurode**	**8**
§ 2.5		**Het belang en de duurzaamheid van Eurode – projecten**	**9**
§ 2.6		**Functie van Eurode en de rol van Kerkrade in grensoverschrijdende, innovatieve ontwikkelingen**	**12**
§ 2.7		**Eerdere Kerkraadse internationale c.q. grensoverschrijdende initiatieven**	**13**
Hoofdstuk	**3**	**De (inter)nationale en (eu)regionale context van Kerkrade**	**15**
§ 3.1		**Inleiding**	**15**
§ 3.2		**Formele basis voor de prioritering van grensoverschrijdende samenwerking**	**16**
	§ 3.2.1	**Europees niveau**	**16**
	§ 3.2.2	**Nationaal niveau**	**16**
	§ 3.2.3	**(Eur)regionaal niveau**	**18**
	§ 3.2.4	**(Inter)lokaal niveau**	**21**
Hoofdstuk	**4**	**Kader Euregionalisering van Kerkrade**	**25**
§ 4.1		**Inleiding**	**25**
§ 4.2		**Rol van Kerkrade**	**25**
§ 4.3		**Speerpunten**	**27**
	§ 4.3.1	**Openbaar lichaam Eurode**	**27**
	§ 4.3.2	**Eurode Business Center**	**28**
	§ 4.3.3	**Profilering "Kerkrade-Grensstad"**	**29**
	§ 4.3.4	**Participatie in (Eu-)regionale netwerken en deelname aan verdere ontwikkelingen**	**32**
§ 4.4		**Aanbevelingen en kaders**	**34**
Bijlage 1		**Infographic "Internationale Arbeidsmarkt Zuid-Limburg"** (situatie euregionale arbeidsmarkt, najaar 2018)	**37 en 38**
Bijlage 2		Enkele afbeeldingen uit ***De Gemeentegids 2019***	**39 en 40**

“Kerkrade, de Limburgse POORT naar DUITSLAND”
KADERNOTA EUREGIONALISERING 2020

1. Inleiding

Bij de aanbieding van de Begroting 2018, is aangegeven, dat het college aan uw Raad een ‘Nota Internationalisering’ zou aanbieden. Een nota met een dergelijke benaming wekt evenwel de indruk dat de reikwijdte van grensoverschrijdende samenwerking door en vanuit Kerkrade en zijn partners, verder zou reiken dan de dagelijkse praktijk tot nog toe laat zien. Deze laat zien dat grensoverschrijdend samenwerken vooral dán effectief en duurzaam kan zijn als de reikwijdte -geografisch gezien- overzichtelijk is; en dát is in de praktijk met nadruk de Euregio Maas-Rijn zoals op de omslag van deze nota is te zien.
Omwille van een duidelijke positionering van de reikwijdte van het “internationale” beleid van de gemeente Kerkrade, wordt daarom de nadruk gelegd op “*euregionalisering*” van Kerkrade i.p.v. de aangekondigde ‘internationalisering’ en wordt in deze kadernota dan ook uitgegaan van verdere ‘euregionalisering’ van Kerkrade.

“Het vrije verkeer van personen, diensten, goederen en kapitaal”, zo luiden de vier Europese vrijheden. Sinds het Verdrag van Schengen, enkele tientallen jaren geleden, kunnen Europese burgers vrij reizen binnen Europa, maar direct rijst de vraag hoe en in welke mate worden de vrijheden in de praktijk beleefd door diezelfde burger in zijn hoedanigheid als werknemer, werkgever, student, gepensioneerde, werkloze, grenswerker etc. ? Bovendien dringen vragen zich op als; Zijn de Europese binnengrenzen er nog en op welke manier kan of moet het Europese integratieproces verder vorm en inhoud krijgen ? Welke positie neemt lokaal openbaar bestuur daarbij in ?

Vanuit deze optiek zal in deze nota worden ingegaan op de positie die Kerkrade hierbij -als grensstad bij uitstek- inneemt en welk toekomstbeeld daarbij voor het Kerkraads, lokaal bestuur moet worden geschetst.
In het algemeen geldt dat een integratieproces gestalte krijgt door middel van samenwerking. Binnen het integratieproces van Europa in het bijzonder, is grensoverschrijdende samenwerking dan ook een gewenst perspectief.

Momenteel is een heel scala aan ontwikkelingen gaande rond grensoverschrijdende samenwerking in het algemeen. Ontwikkelingen op diverse niveaus die enkele jaren geleden nauwelijks voor mogelijk werden gehouden, maar inmiddels actualiteit zijn en kansen bieden. Kansen, die naar mening van het college, voor Kerkrade een extra stimulans zouden moeten zijn om ze om te zetten in structuurversterkende vormen van samenwerking.

De vooruitzichten voor grensoverschrijdende samenwerking lijken voor Kerkrade gunstig omdat voor ons als grensgemeente, de basis wordt gevormd door jarenlange (praktijk) ervaringen en zeer concrete projecten en vormen van samenwerking-over-de-grens die niet alleen lokaal van aard zijn maar bovenal ook bovenlokale en euregionale reikwijdte hebben.
Belangrijk daarbij is om als individuele gemeente een duidelijk toekomstbeeld in dat kader voor ogen te hebben en een visie daaromtrent vast te stellen. De totstandkoming van een visie op grensoverschrijdende samenwerking en verdere euregionalisering van Kerkrade maken deel uit van de voornemens zoals verwoord in de begroting 2018. Deze nota zal die visie nader concretiseren.

Kerkrade als grensstad bij uitstek, heeft reeds een langjarige reputatie als het gaat om grensoverschrijdende samenwerking in alle mogelijke verschijningsvormen, van informeel tot formeel, lokaal en (eu)regionaal, internationaal, stedenuitwisselingen etc..

Eerst wordt in navolgend hoofdstuk in een terugblik een beschrijving gegeven van een 'historisch perspectief' in het kader van de situatie Kerkrade en Herzogenrath aan de ene kant en Eurode aan de andere, tot en met de 'stand van zaken eind 2019'. De hieruit voortvloeiende ervaringen maken namelijk een verdere analyse en positionering van Kerkrade in Europese context en de daarbij geboden kansen, verderop in deze nota, inzichtelijker.

Er zal daarna ook op andere verschijningsvormen worden ingegaan om vervolgens een overzicht te geven van de actuele situatie op de diverse niveaus (m.n. NL-D-EU) en vooral in de (eigen) Euregio Maas-Rijn (EMR) om af te sluiten met aanbevelingen en speerpunten voor Kerkrade in relatie tot verdere euregionalisering van de stad.

2. TERUGBLIK ‘Kerkrade – Herzogenrath’

§ 2.1 Historisch perspectief

Sinds de 12e eeuw vormen de huidige gemeente Kerkrade en de buurgemeente Stadt Herzogenrath, sociaal-cultureel gezien, één gemeenschap. De historische driehoek, t.w. de burcht in Herzogenrath en de Abdij Rolduc en de Baalsbrugger Molen in Kerkrade, vormen nog een tastbare herinnering aan die vele eeuwen van verbondenheid.

In 1815 tijdens het Verdrag van Wenen, wordt voor het eerst -in staatsrechtelijke zin- een scheiding aangebracht in het gebied dat tot dan toe gold als het Land van Rode. Doch van een echte, fysieke scheiding kwam het vooralsnog niet. Dat duurde tot Wereldoorlog I toen de eerste, fysieke grens werd gerealiseerd tussen Kerkrade en Herzogenrath. Het in staat van oorlog verkerende Duitsland moest o.a. overlopers, deserteurs, smokkelaars en anderen ervan weerhouden om Kerkrade te bereiken dat in het neutrale Nederland was gelegen.
De fysieke barrières bleven in stand en de Tweede Wereldoorlog bevestigde deze toestand enkel.

Op het moment waarop in het naoorlogse Europa -vanuit internationaal perspectief- de eerste pogingen worden ondernomen om nader tot elkaar te komen, worden er eerste stappen gezet naar Europese integratie. Zo vormde het Verdrag tot oprichting van een Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS-Verdrag) dat in 1951 werd gesloten, zich tot de voorloper van de latere Europese Unie.

§ 2.2 Naoorlogse en informele, grensoverschrijdende samenwerking Kerkrade – Herzogenrath

Ondanks de fysieke grensbarrières tussen Kerkrade en Herzogenrath, leidden met name deze internationale ontwikkelingen op Europees niveau, ook tot eerste toenaderingen op lokaal niveau. Zo werden in de jaren ’60 van de vorige eeuw de vriendschappelijke banden tussen de beide gemeentelijke brandweerorganisaties aangehaald en werden de eerste gezamenlijke oefeningen voorbereid en gehouden. Dat de brandweerslangen niet op elkaar pasten, leidde tot een eerste Nederlands-Duits koppelstuk dat daarmee hét symbool is geworden van grensoverschrijdende samenwerking.

In de decennia die volgen, wordt op lokaal niveau voortgeborduurd op de bestaande laagdrempelige samenwerking tussen beide brandweerorganisaties.
Tot 1998 ligt de nadruk op informele samenwerking en worden diverse projecten gerealiseerd die er toe deden. Centraal stonden daarbij de bestuurlijke ideeën en wensen met duidelijke aandacht voor grensoverschrijdende toenadering en samenwerking. Toen in 1989 de Muur in Berlijn viel, was dit het moment voor de toenmalige bestuurders om ook het muurtje van Leicon blokken op de Nieuwstraat / Neustraβe verwijderd te krijgen. Met toestemming en financiële steun van betreffende overheden uit beider landen, werd ook dit muurtje afgebroken en werd in 1995 één gezamenlijke Europese Nieuwstraat / Neustraβe ingericht en in gebruik genomen.

Direct daarop volgde het Woningbouwproject “Plitschard” met 150 zogenaamde “Hollandhäuser” in Herzogenrath. Minder zichtbaar, maar niet minder belangrijk zijn in die tijd het taalproject “Euro-babel” en de ondertekening van enkele grensoverschrijdende overeenkomsten zoals de ‘burenhulp-overeenkomst inzake wederzijdse brandhulpverlening’.

Deze min of meer ad hoc tot stand gekomen acties en projecten doen echter het besef groeien, dat de grensoverschrijdende samenwerking tussen Kerkrade en Herzogenrath niet enkel mag afhangen van bestuurders alléén. De grensoverschrijdende samenwerking zou een boegbeeld moeten gaan worden binnen de Europese integratie en éénwording, waarbij de samenwerking méér moet gaan worden “dan de som der afzonderlijkje delen”.
Gezamenlijk wordt een gemeenschappelijke regeling uitgewerkt waarmee de institutionalisering van de grensoverschrijdende samenwerking tussen beide steden een feit wordt.

§ 2.3 Instellen van een geïnstitutionaliseerd samenwerkingsverband

Na enkele decennia van informele samenwerking besluiten de gemeenteraden van Kerkrade en Herzogenrath tot het instellen van een “Openbaar Lichaam Eurode”. Sinds 1 januari 1998 bestaat er dan ook een zelfstandige, juridische entiteit “Eurode” en wordt er formeel samengewerkt. Vanaf die datum geeft Eurode inhoud aan de formele samenwerking op basis van de vastgestelde “Gemeen-schappelijke Regeling Openbaar Lichaam Eurode”.
De Algemene Raad Eurode, het Dagelijks Bestuur Eurode, de voorzitter en de secretaris hebben elk hun vastgestelde taken en vergaderen conform de daarvoor geldende richtlijnen en worden daarbij ondersteund door een vast, ambtelijk secretariaat. De focus is gericht op de in voormelde regeling nader omschreven doelstelling :

“Het openbaar lichaam heeft tot doel de gezamenlijke belangen in grensoverschrijdende zin te behartigen, waarbij de meerwaarde van de grensoverschrijdende samenwerking gericht is op de bevordering en instandhouding van de gemeenschappelijke bandentussen burgers onderling en benutting van de grenscontacten in economische zin”.

Va hatse tsesame
van harte tesamen

De reikwijdte waarop de grensoverschrijdende samenwerking gestalte krijgt, loopt parallel aan (al) de wettelijke taakgebieden waarop een lokale overheid in zowel Nederland als Duitsland actief is / kan zijn. Over de volle breedte van de bevoegdheden die een lokale overheid heeft, kan worden gezocht naar mogelijkheden tot grensoverschrijdende samenwerking. De begrenzing van handelen wordt daarbij grotendeels bepaald door de inhoud, waarbij de onderscheiden, nationale rechts-systemen slechts één van de afwegingen zijn en -zeker in eerste aanleg, niet leidend zal zijn.

In deze context heeft de formele samenwerking die dit jaar al meer dan 20 jaar bestaat, ook een ont-wikkeling ondergaan. Rond de millenniumwissel betrof deze grensoverschrijdende samenwerking in eerste instantie grensoverschrijdende activiteiten in culturele, recreatieve en sportieve zin.
De vergaderingen en bijeenkomsten van de Eurode gremia waren in beginsel dan ook daarop gericht. Eurode werd (.. en wordt nog steeds ..) daarbij gesteund door de Stichting Eurode 2000+ die bestaat uit Nederlandse en Duitse bestuursleden die gezamenlijke (Eurode-) activiteiten organiseren c.q. faciliteren.

De grensoverschrijdende samenwerking kreeg meer diepgang en vorm en inhoud nadat besloten was gezamenlijk - óp de Nederlands-Duitse grens - een grensoverschrijdend bedrijfsverzamelgebouw te realiseren, het Eurode Business Center (EBC).
Dit in Europa eerste grensoverschrijdend bedrijfsverzamelgebouw trok in het begin veel ‘bekijks’ en

er volgden bezoeken van tal van nationale en internationale hoogwaardigheidsbeklederes die dit fenomeen wel wilden zien en de anekdotes daaromtrent wel wilden horen. Naast een aantal bedrijven was er tevens het ambtelijk secretariaat van Eurode en een Politiepost / Polizei Dienststelle gehuisvest. De symbolische waarde van het EBC én van Eurode werd op de kaart gezet!

Later volgde een verdere ommezwaai in de functionaliteit van het gebouw nadat in 2008 het Duits-Nederlands Belastingprotocol op het EBC van toepassing werd verklaard en de mogelijkheden voor de Nederlandse en Duitse ondernemers die in het EBC gehuisvest waren of wilden worden, aanzienlijk ruimer werden. Na een door o.a. het LIOF (Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering ; *mede-eigenaar van het EBC, samen met Kerkrade, Herzogenrath en de AGIT - Duitse financierder* -) en de EBC-bedrijfsleiding doorgevoerde actieve acquisitie, stroomde het EBC vol. Ondanks de wereldwijde crisis vonden er vanaf van ongeveer 2009 ruim 80 kleine bedrijven hun onderkomen, werken er anno 2019 in het gebouw meer dan 200 personen. Er heeft zelfs lange tijd een wachtlijst bestaan van kleinere bedrijven die graag in het EBC ruimte zouden willen huren.

Naast de ontwikkeling van deze economisch en commerciële bedrijvigheid, ontwikkelde ook het Openbaar Lichaam Eurode zich met het EBC mee en wel in die zin dat het EBC vanaf 2008 steeds vaker door Eurode als locatie werd ingezet voor grensoverschrijdende activiteiten. Het inzicht groeide namelijk om het EBC tevens in te zetten als uitvalsbasis voor grensoverschrijdende publieke dienstverlening om zó tevens het 'smoel' te worden voor grensoverschrijdend samenwerken in het algemeen en voor Eurode in het bijzonder.

Belangrijke ontwikkelingen voor Eurode in dat kader zijn de maandelijkse grenspendelaars adviesdagen en de daaruit voortvloeiende ontwikkeling van een grensinformatiepunt (GIP) in het EBC en het project waarbij de Nederlandse Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) het EBC als locatie gebruikt voor het uitreiken van IND-documenten voor de regio ten Zuiden van Eindhoven. Voor de bereikbaarheid van het EBC sèc, is de komst van een aparte bushalte bij het EBC voor een Veolia (*thans: Arriva*)) buslijndienst tussen het Busstation Kerkrade en het treinstation Herzogenrath, een sprong voorwaarts.

Binnen Eurode groeide daarmee tevens het besef dat voortgaan op dezelfde voet, d.w.z. er sèc te willen zijn voor de bewoners van Eurode, stilstand zou betekenen. Dit besef werd mede ingegeven door het feit dat de uniciteit van de Eurode-samenwerking en het 'vlaggenschip EBC' steeds meer nadruk kregen buiten het directe werkgebied van Eurode. Met name binnen de vele netwerken in de Euregio Maas-Rijn (EMR) dienden en dienen diverse Eurode initiatieven op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking als voorbeeld en ontwikkelen zich steeds verder (zie § 2.5).

Een herijking van de visie op de eigen toekomst zou voor Eurode dan enige duidelijkheid moeten verschaffen.

§ 2.4 Toekomstvisie Eurode

Inmiddels bleek dus, dat de Eurode-samenwerking zich deed gelden in de EMR en zich ontwikkelde tot één van de niet meer weg te denken partners als het gaat om grensoverschrijdende samenwerking op lokaal en (eu)regionaal niveau. "Bottom-up" en een concreet, pragmatische aanpak werden en worden niet alleen met woorden beleden, maar worden mede door Eurode in en rond het EBC in daden omgezet.

Voor Eurode was dit dan ook het moment waarop beseft moest worden, dat de 'bandbreedte' van Eurode niet (meer uitsluitend) gekenmerkt zou moeten / mogen worden door de uitspraak, dat "*niets onmogelijk is!*". Europese integratie lijkt een nobel streven, echter de positie die Eurode in dat streven inneemt is uitsluitend een beperkte. Daarom groeide het besef, dat de energie steeds meer gericht zou moeten zijn op het - sámen met andere binnen- en buitenlandse partners- realiseren van kleine, concrete stapjes voorwaarts ten behoeve van de burgers in de EMR. Niet enkel het eigen belang dient daarbij leidend te zijn, maar juist een gemeenschappelijk, grensoverschrijdend belang.

Daarop heeft de Euroderaad dan ook in 2015 zijn 'Toekomstvisie Eurode' vastgesteld. Op basis van eigen ervaringen en concrete grensoverschrijdende activiteiten, projecten en samenwerkingen vanaf 1998, wordt een 20-tal aanbevelingen gedaan voor de focus van Eurode. Uiteindelijk leidt dit tot het vaststellen van een viertal speerpunten die 'er voor Eurode toe doen' en waarop het beleid en de werkzaamheden van Eurode in de (nabije) toekomst moeten zijn gericht. Het betreft:

- Grensoverschrijdende planontwikkeling;
- Duurzaamheid;
- Sport en cultuur;
- Grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit.

Deze hernieuwde focus gaat uit van een actieve inzet van Eurode gekenmerkt door initiëren, signaleren en enthousiasmeren van personen en instellingen die daadwerkelijk in staat zijn (inhoudelijk gewenste) veranderingen in te zetten en die deze ontwikkelingen ook feitelijk kunnen beïnvloeden.

Europees denken, regionaal handelen en lokaal actief zijn

§ 2.5 Het belang en de duurzaamheid van Eurode - projecten

De afgelopen decennia zijn veel initiatieven door Kerkrade en Herzogenrath en vervolgens door Eurode genomen en inmiddels zijn uitgegroeid tot eigenstandige en duurzame vormen van grensoverschrijdende samenwerking in met name de EMR. Hieronder worden enkele sprekende voorbeelden opgesomd;

- Brandweersamenwerking Kerkrade-Herzogenrath

In eerste instantie beschikten zowel Kerkrade als Herzogenrath beiden over eigen gemeentelijke brandweerorganisaties. Op die voet volgen diverse initiatieven;

- De ontwikkeling van brandweerslangen-koppelstuk (een dergelijk koppelstuk is inmiddels op alle brandweerwagens langs de gehele Nederlands–Duitse grens aan beide zijden aanwezig !)

- De brandweer - burenhulpovereenkomsten tussen Kerkrade en Herzogenrath zijn blijven bestaan tot het moment waarop de eigen Kerkraadse brandweerorganisatie is opgegaan in de Zuid-Limburgse Veiligheidsregio. Deze overeenkomsten zijn evenwel overgenomen en als basis gebruikt voor de verdere ontwikkeling van 'burenhulp', echter nu vanuit euregionaal perspectief gezien.

Deze euregionale samenwerking is daarmee uitgegroeid tot één van de spraakmakendste veiligheidsprojecten in Europa, nl. EMRIC+ (*EMRIC staat voor Euregio Maas-Rijn Incidentenbestrijding en Crisisbeheersing*).

EMRIC is een uniek samenwerkingsverband van overheidsdiensten, die verantwoordelijk zijn voor brandweerzorg, technische hulpverlening, spoedeisende zorg en rampenbestrijding en crisisbeheersing in hun gebied. In een grensrijke regio zoals de Euregio Maas-Rijn kunnen de buitenlandse hulpdiensten vaak sneller ter plekke zijn dan de eigen diensten).

- De taalcursussen t.b.v. uitruk- en bevelsstructuren die in eerste instantie een interlokaal karakter hadden, zijn 'gemeengoed' geworden en inmiddels binnen EMRIC verder ontwikkeld.

- De politiepost in het EBC. In eerste instantie vervulde deze Nederland-Duitse politiepost een belangrijke rol in de Nl-D, euregionale samenwerking. De politiefunctionarissen die elk beschikten over de toegang tot hun eigen databestanden wisselden meer dan eens direct en informeel, operationele informatie uit. Tevens voerden zij gezamenlijke patrouilles uit in Kerkrade-Herzogenrath. Als gevolg van o.a. bezuinigingen aan de Nederlandse kant, betreft het thans enkel nog een bezetting van twee dagdelen per week en worden er nog gezamenlijke patrouilles uitgevoerd. Deze samenwerking op operationeel niveau is mede aanleiding geweest om het 'EPICC' (*Euregionaal Politie Informatie- en Coöperatiecentrum*) op te richten, als gevolg waarvan de functie en het belang van de politiepost in het EBC afnam.

EPICC staat voor Euregionaal Politie Informatie- en Coöperatiecentrum en is het gemeenschappelijk centrum voor politiesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. EPICC heeft o.a. als taak ***informatie-uitwisseling*** *en de ondersteuning bij operationele grensoverschrijdende maatregelen en acties, gemeenschappelijke surveillances enz.* ***Het EPICC opereert op basis van Europese wetgeving****, het Schengenverdrag en de beide afzonderlijke verdragen met België en Duitsland betreffende de grensoverschrijdende politiesamenwerking en wordt het centrum bezet door plm. 30 euregionale politie-ambtenaren uit Nl-B-D en aangevuld met collega's van het NRW-Landes Kriminal Amt en de Bundespolizei.*

- In de loop van 2009 bleek dat de verdergaande bezuinigingen op ministerieel niveau er toe leidden dat mensen wonende in Zuid-Nederland hun IND-documenten in Eindhoven (persoonlijk) moesten aanvragen en ophalen. Dat betekende niet alleen dat mensen met een dubbele nationaliteit die hun Nederlands IND-document moesten verlengen, maar ook alle asielaanvragers en alle overigen die onder die regeling vallen, telkens naar Eindhoven moesten; vanuit Zuid-Limburg een treinreis van één uur, enkele reis. Omdat Eurode deze handelwijze oordeelde als een burgeronvriendelijke overheidsservice, is betreffend bewindspersoon aangeschreven met het verzoek de uitreiking van de documenten vanuit het EBC te laten plaatsvinden, teneinde de mensen telkens een (trein) reis naar Eindhoven te doen besparen. In eerste instantie werd het verzoek afgewezen, maar na herhaald schriftelijk verzoek aan de staatssecretaris van o.a. Europese Zaken van destijds, werd samenwerking toegezegd. Hierna is het EBC voor een periode van ruim vier jaar de locatie geweest van de IND voor het uitreiken van IND-documenten. Vele duizenden documenten zijn in die jaren uitgereikt in het EBC als centrale uitreiklocatie voor Zuid-Limburg.

In de loop van 2014 is deze service in goed overleg overgebracht naar Maastricht waar de IND naast deze documenten nu, óók jaarlijks enkele duizenden documenten uitreikt aan studenten van de Universiteit aldaar en aan enkele honderden internationale kenniswerkers die in Zuid-Limburg werken.

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Justitie en Veiligheid

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) voert het vreemdelingenbeleid in Nederland uit. Dat betekent dat de IND alle verblijfsaanvragen beoordeelt van mensen die in Nederland willen wonen of die graag Nederlander willen worden. Het kan daarbij gaan om vluchtelingen die niet veilig zijn in eigen land en die daarom in Nederland asiel aanvragen. Maar ook om mensen die hier willen werken, studeren, of een gezin willen vormen met iemand die hier al woont. Daarnaast behandelt de IND naturalisatieverzoeken van mensen die hier al zó lang wonen dat zij zich Nederlander voelen en daarom een Nederlands paspoort willen aanvragen.

- In beginsel faciliteerde Eurode de maandelijkse grenspendelaarsadviesdagen in het EBC. Tijdens die open en voor iedereen vrij toegankelijke dagen kwamen diverse specialisten op het gebied van grensoverschrijdende kennis van sociale zaken, belastingen, ziektekosten, sociale verzekeringen e.d. in het EBC bij elkaar om mensen persoonlijk te helpen met hun specifieke vragen en problemen. Toen deze maandelijkse service dreigde weg te vallen vanwege het aflopen van een Europees subsidie, is vanuit Eurode met uiteindelijk nog 10 andere instanties en organisaties uit Nl, D en B, een begin gemaakt met de institutionalisering van een noodzakelijke, grensoverschrijdende structuur voor persoonlijke informatie en advisering. Het sinds september 2012 in het EBC gehuisvest Grensinformatiepunt (GIP), is het eerste in zijn soort überhaupt. Inmiddels worden langs de gehele Nederlands – Duitse én Nederlands – Belgische grenzen dergelijke GIP's ingericht en werken diverse Euregio's langs voormelde grenzen samen op dit punt. Naast het 'GIP Aken-Eurode' dat twee locaties heeft (*één in het EBC en de ander in Aken-Centrum -open sinds 2013-*), volgen er GIP's op meer plaatsen, zoals bijvoorbeeld : Mönchen-Gladbach, Terneuzen, Enschede en inmiddels ook Maastricht. De hosting-organisatie van het GIP Aken-Eurode, de Regio Aachen, heeft hierin samen met o.a. de Provincie Limburg, Eurode en andere partners, baanbrekend werk verricht. Inmiddels is het GIP "Aken-Eurode" een enorm succes en niet meer weg te denken in de grensoverschrijdende dienstverlening in de EMR en ook verder langs de Nl-buitengrenzen. De (noodzaak tot) structurele financiering van de grensinfopunten is inmiddels erkend en ook al feitelijke omgezet in een gezamenlijk convenant op 25 november 2019 in Nijmegen

GIP staat voor Grensinformatiepunt. Vanuit het GIP worden persoonlijk advies en informatie gegeven inzake grensoverschrijdende vragen en problemen en indien noodzakelijk doorverwezen naar ter zake bevoegde instanties. Het GIP organiseert spreekdagen en spreekuren, geeft presentaties en voorlichtingsbijeenkomsten alleen of samen met partner-organisaties binnen de Euregionale en Europese netwerken. Het GIP Aken-Eurode maakt deel uit van een netwerk van GIP's langs de NL-B en NL-D grenzen.

GRENSINFO Aachen-Eurode

- Als meest actuele ontwikkeling moet de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) worden vermeld. Deze ontwikkeling van grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling als een complementaire functie op het GIP, is door Eurode als speerpunt in zijn toekomstvisie aangemerkt en is -in beginsel- vanuit Eurode aangezet.

In de loop van 2014 werd steeds duidelijker dat de euregionale arbeidsmarkt gekenmerkt werd door een situatie waarbij er aan de Duitse kant een tekort was aan personeel in de kinderopvang (invoering wettelijk recht op kinderopvang). Aan de Nederlandse kant openbaarde zich een overschot aan dergelijk personeel (ontslagen a.g.v. bezuinigingen). "Uitwisseling lag voor de hand en moest toch kunnen.." was het motto op lokaal, (eu)regionaal en (inter)nationaal niveau. Grensoverschrijdend samenwerken op dat punt leek eenvoudig, doch de praktijk bleek weerbarstig.

Vanwege een geheel verschillend ingericht stelsel en systematiek van arbeidsbemiddeling in Duitsland en Nederland, zijn vanuit Eurode díe aan de overheid gelieerde actoren op het gebied van arbeidsbemiddeling en geleiding naar de arbeidsmarkt een taak hebben, bijeen gebracht. Vervolgens hebben de Provincie Limburg als subsidiënt te dezen en de gemeente Kerkrade, een aantal partners bereid gevonden om gezamenlijk vorm en inhoud te geven aan een frontoffice, t.w. de "Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling" (SGA). Het betreft : UWV, Werkgevers Service Punt Parkstad (WSP Parkstad) , Arbeitsagentur Aachen-Düren, Job Center Städteregion Aachen en Sociale Zaken Maastricht Heuvelland (Podium 24). Kerkrade heeft inmiddels -als hostingorganisatie van SGA- de plek van Eurode ingenomen. Op basis van een intentieovereenkomst en een businessplan is per 1 september 2016 daadwerkelijk gestart in het EBC met een team van specialisten afkomstig van de aangesloten partners. Eind 2018 is de projectfase afgerond en restte de financiële afrekening van het door de Provincie Limburg ontvangen subsidie. Voor de periode 2019 – 2020 hebben de partners op basis van het succes van dit project een 'Voortgangsdocument' ondertekend dat de basis vormde voor een verzoek tot aanvullend subsidie bij de provincie, dat ie toegekend (2019:50% en 2020: 25% eb v.a. 0%). Gedurende de periode 2019-2020 zal de financiering van *SGA Euregio Maas-Rijn, Kerkrade-Herzogenrath* (officiële benaming van SGA in het EBC) moeten worden verduurzaamd. De verduurzaming van de financiering betreft een intensief traject dat zal moeten worden afgelegd. De voortgang tot nog toe is bemoedigend.

Het Team Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) heeft tot doel:

- *een gecoördineerde en adequate invulling van openstaande vacatures in de euregio te bewerkstelligen;*
- *'ontzorging' van zowel werknemers als werkgevers omtrent tewerkstelling over de grens.*
- *laagdrempelige ondersteuning bij sollicitatie mogelijkheden en bemiddeling voor werkzoekenden in de euregio*
- *informatie en advies voor werkgevers bij het grensoverschrijdend werven van personeel.*

§ 2.6 Functie van Eurode en de rol van Kerkrade in grensoverschrijdende, innovatieve ontwikkelingen

De functie die Eurode vervult in de euregionale grensoverschrijdende samenwerking, heeft -zoals beschreven- een ontwikkeling ondergaan die het best kan worden toegelicht door de veranderende slogan, namelijk van : "***Van harte tesamen***" naar "***Europees denken, regionaal handelen en lokaal actief zijn***". "*Eurode als bakermat van euregionale ontwikkelingen*" is daarom ook een terechte constatering. Naast de interlokale -intern gerichte- functie van Eurode, tot uitdrukking komende in de vele Eurode activiteiten die rechtstreeks vallen binnen de reikwijdte van Eurode (Eurode wandeldag, Eurode voetbaltoernooi, Eurode schaaktoernooi, Eurodedag, Eurode wandelboekje, ontvangsten en presentaties etc), blijkt Eurode steeds vaker de initiator/aanjager te zijn voor grensoverschrijdende initiatieven met een bovenlokaal en euregionaal karakter.

Voormelde paragraaf laat dat duidelijk en bij herhaling zien, waarbij de vraag gerechtvaardigd is of Eurode wel volledig is toegerust om de potenties die vanuit beide functies uitgaan, ten volle te kunnen benutten.
Met name de gang van zaken rond het SGA-project laat zien dat de personele- en functie specifieke capaciteiten van Eurode onvoldoende zijn en vanuit de gemeente moeten worden aangevuld; in geval van de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA), blijkt dit overduidelijk en heeft Kerkrade die rol op zich genomen.

Daarnaast is op de schaal van Zuid-Limburg een ontwikkeling actueel naar centrale en gecoördineerde aansturing en integratie van grensoverschrijdende dienstverlening in het algemeen. Concreet gaat het dan o.a. om de grensinfopunten en de SGA's in Het EBC en in Maastricht. Uitgangspunt in deze ontwikkeling is dat de grensoverschrijdende dienstverlening op de schaal van Z-L, vanuit Kerkrade de Nederlands-Duitse relatie centraal staat en in Maastricht de Nederlands – Belgische. Kerkrade is mede leading in deze ontwikkeling die uiteindelijk lokaal en bovenlokaal draagvlak moet krijgen in heel Zuid-Limburg dat complementair een rol heeft binnen de Euregio Maas-Rijn.

§ 2.7 Eerdere Kerkraadse internationale c.q. grensoverschrijdende initiatieven

In het verleden is Kerkrade naast Eurode, nog op een enkel ander internationaal c.q. grensoverschrijdend vlak actief geweest.

Stedenbanden

Van 1975 tot 2005 heeft Kerkrade deel uitgemaakt van een stedenband met het Franse Versailles, het Engelse Winchester en het Duitse Giessen. Bij raadsbesluit van 22 oktober 1975 werd toegetreden tot de stedenband. In 1990 stapte Versailles uit de stedenband. Dat voorbeeld werd daarna opgevolgd door de Tsjechische gemeente Hradec Kralové. Vanuit de overweging dat de stedenband een te beperkt karakter had werd vanaf 1993 onder het etiket van jumelange-comité een poging gedaan de stedenband nieuw leven in te blazen. Dat is toen -behoudens enkele sportuitwisselingen- verder niet van de grond gekomen.
Met formalisering van de samenwerking met Herzogenrath in 1998, kwam de (internationale) focus van Kerkrade te liggen op Eurode. Daarmee verschoof de prioriteit van een stedenband naar grensoverschrijdende en interlokale samenwerking. Het duurde tot 2006 dat Kerkrade officieel de stedenband van weleer beëindigde.

Zoals voormalig burgemeester Som in een uitgave van de VNG "Nieuw elan in Gemeentelijke Internationale samenwerking" van eind 2015 ten aanzien van stedenbanden aangeeft:
"… *Maar echte steden-uitwisselingen zijn hier* (= Kerkrade) *al niet meer sinds 2000. De uitwisseling met andere steden stagneerde namelijk vaak. Op sportief of cultureel gebied werd er samengewerkt, maar dat had meer een toevallig karakter en er kwam niet echt iets uit. Je kunt wel stellen dat je moet ruiken aan andere culturen, maar wij* (Eurode) *hebben veel meer de intentie om vanuit onze situatie pragmatisch én vanuit de inhoud met elkaar grensoverschrijdend te werken*."
Daarmee vatte de burgemeester exact samen welke belang anno 2015 aan grensoverschrijdende samenwerking werd toegekend (.. en nog steeds) én waarom Kerkrade vanuit haar perspectief, destijds is gestopt met de stedenbanden.

Internationale hulp bij (humanitaire) rampen

Tenslotte dient nog te worden vermeld dat Kerkrade een aantal malen in financieel opzicht de helpende hand heeft geboden aan gebieden en landen waar grote natuurrampen hebben huis gehouden. Te denken valt hierbij aan Azië in 2005 en Haïti in 2010.

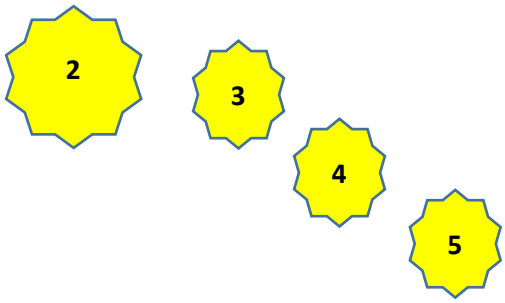
Dergelijke -internationale- hulp is natuurlijk tijdloos en zal telkenmale van geval tot geval moeten worden bezien. Hierbij wordt wél de voorkeur uitgesproken voor het volgen van de landelijke initiatieven die op dit punt vanuit o.a. de V.N.G en het Kabinet uitgaan.

De voorgaande ontwikkelingen en initiatieven vormen niet alleen vanuit historisch perspectief maar ook vanuit de geografische ligging van Kerkrade gezien, de basis voor een verder uitgewerkte grensoverschrijdende (lees: euregionale) visie voor Kerkrade, náást de intensieve samenwerking met Herzogenrath (Eurode).
Vraag is evenwel of de huidge (inter)nationale en (eu)regionale context en ontwikkelingen een dergelijke, separate visie rechtvaardigen. Daarop zal in volgend hoofdstuk worden ingegaan.

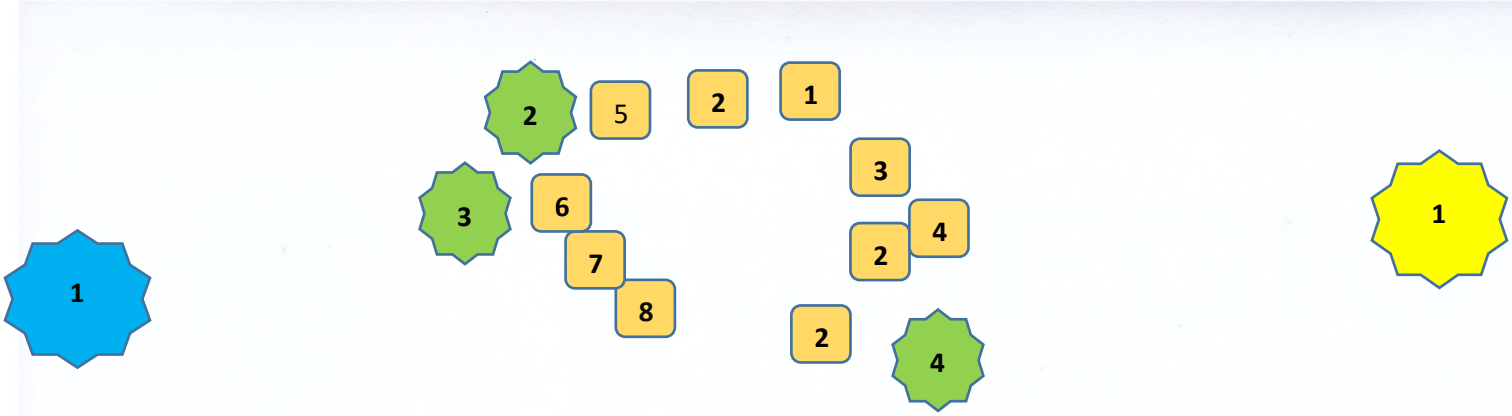
3. De (inter)nationale en (eu)regionale context van Kerkrade

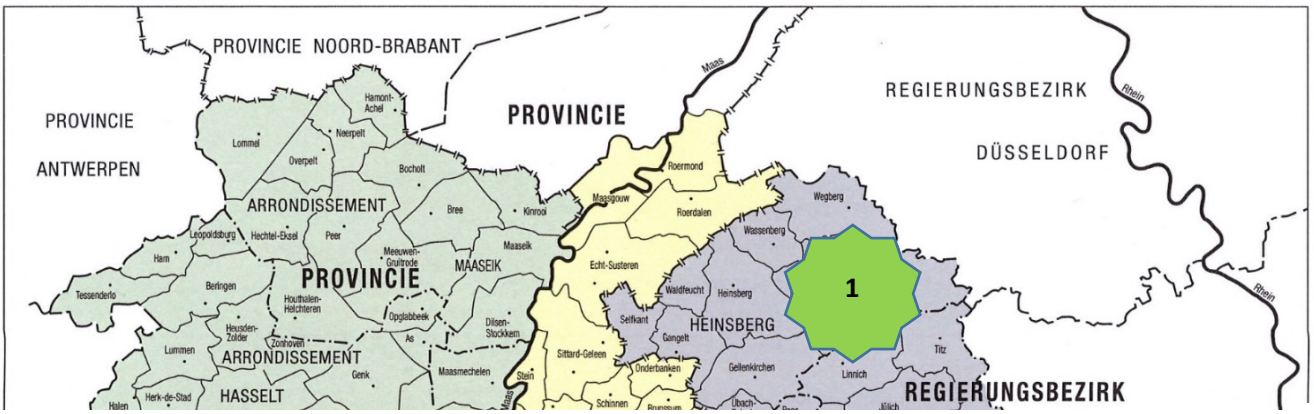
Geografisch gezien ligt de Euregio Maas-Rijn centraal in Noord-West Europa. Kerkrade ligt vervolgens centraal in de Euregio Maas-Rijn (EMR) die zich uitstrekt van Aken e.o., richting Eupen, Luik, Maastricht, Hasselt, Maaseik, Roermond en vervolgens Heinsberg (zie hieronder). Daarnaast grenst Kerkrade voor méér dan de helft van haar grondgebied aan het buitenland (Herzogenrath én Aken).
Als onderdeel van Parkstad Limburg en één van de grotere gemeenten in Zuid-Limburg dat als regio vrijwel voor 100% omsloten wordt door 'buitenland', lijkt in eerste instantie een heroriëntatie van het internationale karakter van Kerkrade voor de hand te liggen. De inhoud en reikwijdte van (inter)nationale en (eu)regionale ontwikkelingen zullen daar echter meer duidelijkheid over moeten geven om op dat terrein als lokale overheid beleid te formuleren en ook concreet te handelen.

§ 3.1 Inleiding

Op de kaart is een aantal cijfers weergegeven waarvan elk cijfer correspondeert met de belangrijkste (inter) nationale en (eu)regionale ontwikkelingen c.q. projecten. Elk cijfer zal hierna worden toegelicht, zodat uiteindelijk kan worden bezien of daarmee een verantwoorde basis kan worden gelegd voor lokaal, euregionaal beleid van Kerkrade, complementair aan de bestaande Eurode-samenwerking.

§ 3.2 Formele basis voor de prioritering van grensoverschrijdende samenwerking

§ 3.2.1 EUROPEES NIVEAU

1

De Europese Commissie heeft op 25 september 2017 de notitie ”Boosting growth and cohesion in EU border regions” vastgesteld.

EU internal border regions…

- Cover 40% of the EU territory
- Account for 30% of the population – 150 million people
- Produce 30% of the EU's GDP
- Host almost 2 million cross-border commuters, 1,3 million of which are cross border workers representing 0.6% of all persons employed across the EU (e.g. 450,000 in France, 270,000 in Germany, 140,000 in Poland and 135,000 in Slovakia)

In deze notitie wordt het belang van de grensregio’s aangeduid en (voor het eerst!) gekwantificeerd. Zie kader hierboven. Op grond van het gekwantificeerd belang van de grensregio’s geeft de Commissie prioriteit aan de versterking van de euregio’s teneinde Europa concreet vorm en inhoud te geven.

§ 3.2.2 NATIONAAL NIVEAU

1

Duitsland ; Deelstaat Nordrhein-Westfalen

In het coalitieakkoord dat in Düsseldorf op 16 juni 2017 is gepresenteerd, is opvallend veel ruimte voor Europa en internationale samenwerking waardoor het document Nederland een goede basis biedt voor het behoud en de verdere ontwikkeling van de samenwerking aan de grens met Nordrhein-Westfalen.

Zo heeft Nederland een prominente plek en aandacht gekregen in het akkoord. Dat betreft o.a. de grensoverschrijdende samenwerking met als doel het leven en werken van de mensen over de grens heen, te vergemakkelijken. Dit is een opgave voor alle NRW-departementen.
Op het gebied van Economie en Arbeidsmarkt wordt concreet en nadrukkelijk ingegaan op het versterken van de regionale arbeidsmarkt. In het kader van de Eures*- samenwerking wil NRW een deelstaat-breed systeem van arbeidsbemiddeling implementeren. Voor de grenspendelaars wil de coalitie een betrouwbare database bouwen op basis waarvan problemen in het grensverkeer kunnen worden geïdentificeerd en ontmanteld, vooral die welke een bureaucratisch karakter hebben.

Ontwikkelingen als GIP*, SGA* en ITEM* spelen daar al zeer concreet op in.
* zie hierna

2

Nederland

Kabinet

Ook in het Nederlandse Regeerakkoord ‘Vertrouwen in de toekomst’ van 10 oktober 2017, wordt ten aanzien van het Buitenlands Beleid in Hoofdstuk 4.1, de voorkeur gegeven aan een realistisch buitenlands beleid dat o.a. de Nederlandse belangen dient en waarbij de focus komt te liggen op versterking en vergroting van de effectiviteit en waarbij de regering zich primair wil richten tot o.a. de buurlanden in Europa.
Volgens het Regeerakkoord wil het Kabinet concreet werk maken van het wegnemen van belemmeringen die de mensen ervaren in de grensregio’s.

Samen met de Duitse en Belgische overheden, waarbij met name de Deelstaat Nordrhein-Westfalen (NRW) wordt genoemd (!) worden de belangrijkste knelpunten op het gebied van infrastructuur en sociale zaken en werkgelegenheid aangepakt.

Ten aanzien van dit regeerakkoord kan met recht worden geconcludeerd dat ook in Nederland de ontwikkelingen als GIP*****, SGA* en ITEM***** daar al zeer concreet op inspelen.
* zie hierna

3

Nederland
Ministerieel niveau "Actieteam Grensoverschrijdende Economie en Arbeid"
Het interbestuurlijk actieteam is geformeerd door de ministeries van Economische Zaken en BZK naar aanleiding van een opdracht vanuit de Tweede Kamer (mede op basis van aandringen van de VNG en diverse grensprovincies). In samenspraak met regionale overheden, de VNG, de Euregio's en MKB-Nederland is het Actieteam eind 2015 gestart met haar werkzaamheden met als opdracht de grensoverschrijdende economie en arbeid een impuls te geven door stimulering van lopende initiatieven e.d..

Met name op de gebieden van informatievoorziening (GIP), arbeidsbemiddeling (SGA), buurtaal en cultuur, diploma-erkenning, stages en leerwerkplekken, infrastructuur (openbaar vervoer e.d.) en ondernemerschap, zijn alle lopende initiatieven in kaart gebracht. In 2017 is een eerste rapportage uitgebracht. Hiermee is voor het eerst een redelijk compleet beeld geschetst van de stand van zaken rond grensoverschrijdende samenwerking met het buitenland (vanuit Nederlands perspectief) en daarmee is het bestuurlijk en politiek inzicht in dit kader versterkt. Zaak is nu dat er 'vertalingen' gaan plaatsvinden van de vele acties en initiatieven zodat daarmee -op termijn- een zekere mate van duurzaamheid kan worden verkregen.

4

Kabinetsbrief aan Tweede Kamer d.d. 23 januari 2018, 'Evaluatie informatiestructuur voor grensgangers'
Begin 2018 heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij Kabinetsbrief van 23 januari 2018, de Tweede Kamer de rapportage "Eenheid in verscheidenheid, evaluatie informatie-structuur voor grensgangers tussen Nederland, Duitsland en België", doen toekomen. Met deze rapportage is conform de planning een van de acties uitgevoerd van de agenda "Grenzen slechten, regio's verbinden, mensen bewegen". Deze agenda is opgesteld door het interbestuurlijk "Actieteam Grensoverschrijdende Economie en Arbeid" (zie hierboven onder 3).
De in de rapportage nader onderbouwde meerwaarde van de huidige grensinformatiestructuur wordt door de staatssecretaris onderschreven en wenst gaarne het gesprek aan te gaan met stakeholders over structurele financiering (van de GIP´s'). Overigens ziet hij hierbij ook een duidelijke verantwoordelijkheid voor de decentrale partijen.
Een en ander sluit ook aan bij het Regeerakkoord waarin staat: "Het Kabinet maakt werk van het wegnemen van belemmeringen die mensen ervaren in de grensregio's " (zie ook hierboven onder 2).

Medio 2018 zendt de Staatssecretaris van BiZa en Koninkrijksrelaties, drs. Knops, de Tweede Kamer een schrijven inzake "grensoverschrijdende samenwerking (*Kamerbrief, 20 april 2018, kenmerk: 2018-0000244202*). Op basis van het motto "*Niet grenzen aan de groei, maar groeien aan de grens*", doet de staatssecretaris verslag van een aantal werkbezoeken dat hij heeft afgelegd in het kader van grensoverschrijdende samenwerking. Naast enkele opmerkingen over de voortgang van de verduurzaming van de financiering van de grensinfopunten, gaat hij ook in op o.m. de (grensoverschrijdende) arbeidsbemiddeling. Zo geeft het UWV in zijn plan "Grensarbeid in de dienstverlening UWV" o.m. aan, dat voorzien wordt in structurele inzet op grensarbeid binnen de eigen organisatie.

Met name rond de noodzaak van de structurele financiering van de (inmiddels al > 10!) grensinfo-punten langs de Nederlandse buitengrenzen, heeft de Nederlandse regering samen met de regering in NRW inmiddels al de noodzaak onderschreven om de financiering te verduurzamen van de grens-informatiepunten die samen een grensoverschrijdende advies- en informatiestructuur vormen. De implementatie van deze besluitvorming, heeft geruime tijd geduurd, maar is uiteindelijk op 25 no-vember 2019 in Nijmegen door alle betrokken overheden en partners schriftelijk bekrachtigd. Met de begroting 2021 krijgt de feitelijke omzetting zijn beslag.

5

“Nederland – Noordrijn Westfalen ‘New Governance’ ”
“Verkenning GROS-governance NRW-NL” / “Grenslandconferentie NL-NRW”
(van NRW-Europa minister, dhr. Holthoff-Pförtner en “rijksheer/verkenner” CdK van Limburg, dhr. Theo Bovens)
Deze "Verkenning/ Erkundung" is een vervolg op de voorbereidende werkzaamheden van het “Actieteam” (zie hiervóór onder 3) en bevat een groot aantal aanbevelingen om de samenwerking tussen NL en NRW (nog verder) te intensiveren, te ontwikkelen en te verduurzamen. In vervolg op de eerste verkenning is op 9 mei 2019 de eerste zgn. ‘Grenslandconferentie NL-NRW’ gehouden. Alle stakeholders, partners en overheden zijn in Venlo bijeen gekomen, enerzijds om elkaar op de hoogte te stellen van de laatste stand van zaken op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking tussen beide landen op velerlei gebied. Vervolgens zijn rond begin september drie Overdrachts-documenten gepresenteerd inzake ‘Mobiliteit’, ‘Onderwijs’ en ‘Arbeidsmarkt’, met daarin een beschrijving van de actuele situatie gevolgd door een groot aantal aanbevelingen.
Opvallend vaak worden in deze aanbevelingen de reeds meerdere jaren succesvolle, grensoverschrij-dende samenwerking op het gebied van informatie en advies (GIP) en arbeidsbemiddeling (SGA), vermeld. Dit is niet alleen vanwege de voorbeeldfunctie die daarvan uitgaat en de successen ervan, maar tevens ook voor verdere, noodzakelijk geachte ontwikkeling, verduurzaming en ‘uitrol’ van deze initiatieven. Afgesproken is dat jaarlijks een ‘Grenslandconferentie NL-NRW’ zal worden gehouden. De volgende vindt dit jaar oop 10 juni in Duisburg (D), plaats.

Aan de ene kant zijn in het verleden diverse grensoverschrijdende ontwikkelingen in onze grensregio voortgekomen uit Eurode, de samenwerking tussen Kerkrade en Herzogenrath. Maar aan de andere kant is juist de laatste jaren vanuit Kerkrade bestuurlijk druk en vaart gezet op het niveau van Zuid-Limburg om eensgezind vorm te geven aan een gecoördineerde, grensoverschrijdende, publieke dienstverleningsstructuur waartoe niet alleen de beide SGA-locaties behoren ('Kerkrade-Herzogen-rath' en 'Maastricht'), maar ook de beide grensinfopunten ('Aken-Eurode' en 'Maastricht') en het Expat Center Holland South te Maastricht.
Juist deze “New-Governance” en de aanbevelingen in de Overdrachtsdocumenten, bieden voldoende handvatten en basis om de ontwikkelingen rond de grensoverschrijdende dienstverlening succesvol en voortvarend voort te zetten.
Bovendien hebben voormelde personen beiden een korte lijn naar en zijn bekend met GIP, SGA, EBC en Eurode en zijn daarom op voorhand goede ’ambassadeurs’ die voren verdere ontwikkelingen mede kunnen aanjagen.

§ 3.2.3 (EUR)EGIONAAL NIVEAU

1

Euregio Maas-Rijn (EMR), gevestigd te Eupen
Zoals eerder aangegeven, wil de Europese Commissie Europa met de notitie ‘Boosting growth and cohesion in EU border regions’ verder concreet inhoud geven als het “Europa van de Euregio’s”. Anders gezegd: het zijn de grensregio’s die Europa een ‘smoel’ moeten (gaan) geven. In onze 3-landen-regio is dat de Euregio Maas-Rijn (EMR). De EMR die in 1976 als werkgroep werd opgericht, vormt één van de oudste grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in Europa.

De EMR heeft een 9-tal aandachtsgebieden waarop zij operationeel is. Echter het betreft voornamelijk zaken als "*verbeteren*", "*bevorderen*", "*stimuleren*", "*samenbrengen*", "*in kaart brengen*" e.d. in het kader waarvan uiteindelijk Interreg-subsidie kan worden aangevraagd bij de EMR.
Nagenoeg de voltallige fte's die werkzaam zijn voor de EMR, zijn op dit gebied actief. Gemist wordt dat daadwerkelijk concrete zaken en initiatieven die bottum-up gestalte hebben gekregen, worden beheerd / bestuurd door de EMR.

De EMR zou bijv. de overkoepelende 'zorg' voor een GIP*****, een instituut als ITEM***** en een SGA***** e.d., op zich kunnen nemen. Dit gebeurt al in andere Euregio's, zoals bijvoorbeeld in de Euregio Rijn-Maas Noord (ten Noorden van de EMR) én in Dé EUREGIO (Enschede-Gronau). Tot voor kort was de structuur van de EMR een stichting naar Nederlands recht met een vijftal partners, t.w. : de beide Provincies Limburg, Eupen, de Provincie Liège en de Regio Aachen. Als gevolg hiervan stond de Euregio Maas-Rijn (EMR) sowieso al ver van alles af en belemmerde dat o.m. de inbreng van de lokale besturen. Als overkoepelend en grensoverschrijdend orgaan in onze drie-landenregio, zou de EMR daarom bij voorkeur een andere en publiekrechtelijke -en meer democratisch gelegitimeerde- bestuursvorm moeten krijgen. Dat zou verdere 'bottum-up' ontwikkelingen zeker ten goede komen.

Medio 2018 is besloten de toenmalige Euregio Maas-Rijn om te vormen tot een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS). Een EGTS is een rechtspersoon volgens Europees recht die is opgezet om grensoverschrijdende transnationale of interregionale samenwerking in de Europese Unie te vergemakkelijken. Een EGTS stelt regionale en lokale overheden (maar ook nationale autoriteiten in kleinere of gecentraliseerde landen) en andere overheidsondernemingen van verschillende lidstaten in staat om groeperingen met een rechtspersoonlijkheid op te zetten om gezamenlijke diensten te leveren.
Overeenkomstig de Europese EGTS-verordening kent de EGTS Euregio Maas-Rijn drie organen: de 'Vergadering', het 'Bestuur' en de 'Voorzitter'. Daarnaast is er een ambtelijk bureau.
Provinciale Staten van Limburg zijn vertegenwoordigd in de Vergadering.
De Vergadering besluit hoofdzakelijk over de jaarlijkse begroting en het werkplan. Besluiten worden genomen met een gewone meerderheid van stemmen, tenzij het zwaarwegende, in de statuten aangeduide, besluiten betreft. Elke voormelde partnerregio heeft 7 stemgerechtigden en twee adviserende leden. De constituerende bijeenkomst van de EGTS Vergadering Euregio Maas-Rijn vond plaats op 4 april 2018.
Ondanks het feit, dat thans nog dezelfde voormalige 5 stichtingspartners, ook partner in de EMR-EGTS zijn, zal de toekomst moeten uitwijzen of deze bestuursvorm betere mogelijkheden biedt aan (verduurzaming) van bottum-up initiatieven. Temeer ook, daar, het werkterrein van de GIP's (Aken-Eurode en Maastricht) *, de SGA's (Kerkrade en Maastricht i.o.) * en Expat Center (Maastricht) *, het grondgebied omvatten en vallen binnen de reikwijdte van de EMR.

Dat de directie van de EMR uit Eupen in het najaar van 2018 nog heeft vergaderd in het Eurode Business Center, is zonder meer positief te noemen. Tijdens die bijeenkomst hebben ze zich nl. tevens laten bijpraten over de grensoverschrijdende dienstverlening vanuit GIP en SGA vanuit het EBC.

* zie hierna

2

Provincie Limburg
Begin 2018 heeft Provinciale Staten van (Nederlands) Limburg, is geconstateerd, dat de Provincie Limburg in de 'Programmabegroting 2018' en volgende jaren het behoud van de huidige infrastructuur van de vier Grensinfopunten als doelstelling heeft. Tevens is geconstateerd, dat in het 'Actieplan Grensoverschrijdend Leren en Werken' eveneens de infrastructuur van de Grensinfopunten wordt versterkt en uitgebreid.
Op basis van deze constateringen hebben Provinciale Staten een motie aangenomen op grond waarvan is besloten het College van Gedeputeerde Staten van Limburg op te dragen om samen met

de relevante partners van medeoverheden, onderwijs- en arbeidsmarktinstanties en bedrijfsleven de verankering van de Grensinfopunten in en rond Limburg mogelijk te maken en hiervoor gezamenlijk structureel afdoende begrotingsruimte te creëren.

Aangegeven is, dat hier uiterlijk bij de Begroting 2019 op terug zou worden gekomen en dat Provinciale Staten voorafgaand schriftelijk zullen worden geïnformeerd over de uitvoering van de motie (Motie 2383, 23 februari 2018 PS Limburg).
De besluitvorming ten aanzien van deze motie laat duidelijk zien dat ook de Provincie Limburg de meerwaarde van de Grensinfopunten onderkent en dat structurele financiering van de huidige (veelal project gefinancierde) Grensinfopunten een juiste stap is in de richting van verduurzaming van de grensoverschrijdende informatie- en adviesstructuur in en rond de (NL) Limburg. Deze besluitvorming wordt dan ook gevolgd door de positieve besluitvorming op het niveau van de regeringen van NL en NRW (zie § 3.2.3, onder 4), strekkende tot structurele (mede-) financiering van de grensinfopunten. Zoals al aangegeven; op 25 november 2019 is groen licht gegeven aan duurzame financiering van de grensinfopunten. Feitelijke omzetting krijgt met de begroting 2021 zijn beslag.

De Provincie Limburg loopt op de portefeuille van grensoverschrijdende samenwerking meer dan eens voorop, weshalve de benoeming van de CdK van Limburg tot "*Rijksheer-verkenner voor de grensoverschrijdende samenwerking tussen Nl en NRW*" dan ook niet toevallig is. Meer dan eens neemt de Provincie Limburg haar verantwoordelijkheid als het gaat om grensoverschrijdende samenwerking vorm en inhoud te geven (zie hierna ook onder § 3.2.4, onder 4).

3

Regionale werkgroep gecoördineerd vanuit Gemeente Maastricht (*mede op instigatie van Kerkrade*)
Zoals meermaals is aangegeven is het zaak de op diverse politieke en bestuurlijke niveaus uitgesproken en bevestigde noodzaak tot intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking en in dat kader de verduurzaming van de reeds bestaande informatie- en adviesstructuur, ten uitvoer te brengen.
Hiervan uitgaande is op instigatie van Kerkrade, door de Gemeente Maastricht het voortouw genomen om per direct een werkgroep te formeren bestaande uit vertegenwoordigers van de diverse partners betrokken bij de exploitatie en instandhouding van diverse Grensinfopunten in en rond (Zuid-) Limburg. De werkgroep, waarin ook de gemeente Kerkrade is vertegenwoordigd, is met zijn werkzaamheden eind april 2018 gestart. Betrokken bestuurders en ter zake bevoegde instanties worden geadviseerd over de wijze waarop o.a. de Grensinfopunten structureel gefinancierd kunnen worden teneinde te komen tot een verduurzaming van de bestaande, grensoverschrijdende advies en informatiestructuur en zo mogelijk de noodzaak tot verduurzaming van de financiering van de SGA 's in Z-L verder onder de aandacht te brengen, zodat vervolgens op dit punt bestuurlijke stappen kunnen worden gezet.

Op dit moment is ambtelijk een notitie in voorbereiding bedoeld om draagvlak van alle Zuid-Limburgse gemeentebesturen te krijgen voor wat betreft de verduurzaming van de grensoverschrijdende dienstverleningsstructuur. Feit is, dat als deze structuur uiteindelijk niet alleen financieel, maar ook bestuurlijk kan rekenen op ieders steun, dit leidt tot een meer transparante euregionale arbeidsmarkt waar iederéén wel bij vaart.

4

De AG Charlemagne (ondergebracht bij Stadt Aachen)
Charlemagne Grensregio, ook wel AG Charlemagne genoemd, verder : "AG" is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen gemeenten en regionale overheden gelegen rond het drielandenpunt van Nederland, Duitsland en België. De AG zet zich in voor de (door)ontwikkeling van een gezamenlijke, economische ruimte in de grensregio Parkstad-Aken-Duitstalig België en wel rond een drietal centrale thema's, t.w. Arbeidsmarkt, Economie en Infrastructuur/Mobiliteit. De AG is een informatieplatform waarin de partners elkaar informeren over plannen en ontwikkelingen zodat mogelijk afstemming op elkaar kan geschieden.

De AG heeft de volgende partners:

- Duitstalige Gemeenschap België (ca. 77.000 inwoners en omvat de gemeenten Eupen, Kelmis, Lontzen, Raeren, Amel, Büllingen, Burg-Reuland, Bütgenbach en Sankt Vith)
- Stadt Aachen
- Gemeente Heerlen
- Stadsregio Parkstad Limburg (ca. 250.000 inwoners en bestaat uit de gemeenten Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Nuth, Voerendaal, Simpelveld en Onderbanken'.
- Gemeente Vaals (ca. 9.000 inwoners)
- StädteRegion Aachen (ca. 568.000 inw. en bestaat uit de gemeenten Aachen, Alsdorf, Baesweiler, Eschweiler, Herzogenrath, Monschau, Stolberg, Würselen, Simmerath en Roetgen).

Het bestuur van de AG wordt gevormd door de burgemeester (s) van de partnergemeente(n), de voorzitters van de stadsregio's de minister-president van de Duitstalige Gemeenschap België (DG) en twee burgemeesters uit de DG. De werkgroepen, waarin de partners worden geïnformeerd over ontwikkelingen, initiatieven en projecten, worden bemensd door vakmedewerkers van de diverse partners.
Daarnaast worden jaarlijks enkele evenementen georganiseerd (Nacht der Unternehmen e.d.).
Een adviesraad, bestaande uit aan de politiek gelieerde bestuurders afkomstig van de partners, adviseert en informeert.
De AG wordt ambtelijk ondersteund door twee ambtelijk medewerkers; een Nederlandstalige (Parkstad) én een Duitstalige (Stadt Aachen).

§ 3.2.4 (INTER) LOKAAL NIVEAU

1

Openbaar Lichaam Eurode (Kerkrade-Herzogenrath ; gevestigd in EBC Kerkrade)
Van oudsher werkt Kerkrade al samen met Herzogenrath; eerst informeel en vanaf 1998 formeel in het Openbaar Lichaam Eurode. In 2015 heeft de Euroderaad zijn Toekomstvisie vastgesteld ("*Europees denken, regionaal handelen en lokaal actief zijn*").

Daarbij heeft Eurode op interlokaal, grensoverschrijdend niveau, zijn focus gelegd op een viertal aandachtsgebieden, t.w.: Grensoverschrijdende planontwikkeling, Duurzaamheid, Sport en Cultuur en Grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit. Ook maakt Eurode deel uit van een enkel grensoverschrijdend platform en worden er incidenteel workshops georganiseerd. Eurode heeft een voorbeeld- en experimenteerfunctie als het gaat om het organiseren, faciliteren en initiëren van grensoverschrijdende initiatieven. Zie tevens hoofdstuk 2.

2

Team GWO (zetel : Belastingdienst, Bureau Buitenland Heerlen)
Het Team Grensoverschrijdend Werken en Ondernemen (GWO), is belast met het (in hoofdzaak) telefonisch informeren en adviseren van werknemers en werkgevers inzake vragen over belastingheffing in Nederland, België of Duitsland bij grensoverschrijdende situaties, ten aanzien van:

- inkomstenbelasting in Nederland, België of Duitsland,
- belastingverdragen die Nederland, België of Duitsland met andere landen hebben afgesloten,
- loonheffingen bij grensoverschrijdend inlenen en uitzenden van personeel

In het GWO-team werken de Belgische, Duitse en Nederlandse belastingdiensten samen. Verder organiseert het Team GWO presentaties en voorlichtingssessies ten behoeve van werkgevers en neemt deel aan diverse werksessies vanuit de diverse instituties in vooral Zuid-Limburg, waaronder het GIP, Expat Center, ITEM, SGA enz.

3 **Grensinformatiepunt 'Aken – Eurode' (GIP)**
(Eurode Business Center Kerkrade – Herzogenrath en Katschhof Aken))
Vanuit het GIP worden persoonlijk advies en informatie gegeven inzake grensoverschrijdende vragen en problemen en indien noodzakelijk doorverwezen naar ter zake bevoegde instanties. Het GIP organiseert spreekdagen en spreekuren, geeft presentaties en voorlichtingsbijeenkomsten alleen of samen met partnerorganisaties binnen de Euregionale en Europese netwerken. Het GIP Aken-Eurode maakt deel uit van een netwerk van GIP's langs de NL-B en NL-D grenzen. Het GIP in het EBC is in 2012 geopend en in Aken in 2013.
De directe partners van het GIP Aken-Eurode financieren het GIP nog steeds.
De GIP-partners zijn o.m. de Regio Aachen e.V., Provincie Limburg, Stadt Aachen, Städteregion Aachen, Stadsregio Parkstad Limburg, Openbaar Lichaam Eurode, Industrie- und Handelskammer Aachen, Duitstalige Gemeenschap België en de gemeenten Vaals en Gulpen-Wittem.

Nu op regeringsniveaus al een startschot is gegeven aan de duurzame financiering van de grens-infopunten, is het zaak om de huidige intensieve (operationele) samenwerking binnen enerzijds Z-L en anderzijds in de EMR, bestuurlijk en zo mogelijk ook organisatorisch verder te ontwikkelen.

4 **Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling, Euregio Maas-Rijn, Kerkrade-Herzogenrath**
(Eurode Business Center Kerkrade)
In het Eurode Business Center, staat vanaf september 2016 een Duits-Nederlands team van adviseurs klaar voor iedereen die een baan in het buurland zoekt of in de aanbieding heeft. Het Team "Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling" SGA ; Grensarbeid/Grenzarbeit) wordt bemenst door adviseurs van het UWV, de Agentur für Arbeit Aachen-Düren, het WerkgeversServicepunt Parkstad Limburg en Sociale Zaken Maastricht-Heuvelland (Podium 24) en werkt ook nauw samen met het Jobecenter Städteregion Aachen. Hostinorganisatie is de gemeente Kerkrade die tevens de leiding en coördinatie heeft.
Gefinancierd worden het secretariaat en de huisvestings- en organisatiekosten door de Provincie Limburg. De adviseurs en het secretariaat zetten zich in voor werkzoekenden uit de regio om deze te begeleiden naar een passende baan over de grens. Hun taken reiken verder dan arbeidsbemiddeling alleen. Het SGA-Team biedt zo nodig ook ondersteuning bij het opstellen van benodigde sollicitatie-documenten en de waardering van diploma's in het betreffende buurland. Daarnaast kunnen ook werkgevers die grensarbeiders in dienst willen nemen bij het Servicepunt terecht. Sinds begin 2018 is MKB-Parkstad Limburg partner van SGA, EMR Kerkrade-Herzogenrath.

Twee maal per maand organiseert SGA een informatiebijeenkomst voor werkzoekenden, de ene keer rond het thema 'Arbeiten in den Niederlanden' en de andere keer over 'Werken in Duitsland'. Tijdens deze workshops wordt nader ingegaan op vragen over bijvoorbeeld sociale verzekeringen, belasting, zorgverzekering, kinderbijslag en werkloosheidsuitkeringen. Bij diepgaandere vragen met betrekking tot deze thema's kunnen werkzoekenden worden doorverwezen naar het Grensinfopunt (GIP), dat eveneens in het Eurode Business Center is ondergebracht. Op aanvraag organiseert het servicepunt ook informatiebijeenkomsten en 'Job Speed Dates' voor werkgevers die hun vacatures willen invullen met mensen uit het buurland.

Het streven is er op gericht om samen met andere initiatieven en instituties te komen tot een centrale duurzame, euregionale bestuurlijke aansturing én financiering. Na succesvolle afronding van de projectperiode juli 2016 tot en met 31 december 2018, heeft de Provincie Limburg aangegeven haar subsidie ten behoeve van het SGA te zullen afbouwen gedurende de jaren 2019 en 2020. Tijdens deze periode zal de financiering van het SGA duurzaam moeten worden. De ontwikkelingen zijn in volle gang en de voortgang op dat gebied is positief en hoopvol.

5 **ITEM (Universiteit Maastricht en 'Maasticht International Center' < MIC > in Centre Céramique Maastricht)**

Het expertisecentrum "Institute for Transnational and Euregional Cross Border Cooperation and Mobility" (ITEM) is de spil van onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende mobiliteit en samenwerking.

De uitdagingen waarmee de landen van de Europese Unie door de toenemende globalisering van de economie en internationalisering van de samenleving nu en in toekomst geconfronteerd worden, zijn groot. ITEM is een interdisciplinair instituut en is vanuit de Universiteit Maastricht (Faculteit voor Rechtsgeleerdheid) opgezet, in samenwerking met Zuyd Hogeschool, NEIMED, de Provincie Limburg, de Gemeente Maastricht en de Euregio Maas-Rijn.

ITEM werkt nauw samen met alle in deze paragraaf vermelde instituties en is op die manier in staat om zowel vanuit materieel als vanuit formeel oogpunt voortdurend een actueel beeld te schetsen van de grensoverschrijdende vragen en problemen.
Deze worden vervolgens door ITEM voorzien van -in hoofdzaak- formele adviezen en aanbevelingen die naar betreffende nationale overheden worden gestuurd ter verdere oplossing van de aangedragen problematieken en vraagstelingen.
De taakstelling en opdracht van ITEM zijn complementair van karakter en zijn daarmee tevens onmisbaar voor het uiteindelijke streven naar integratie binnen de Euregio.

6 **Grensinformatiepunt Maastricht (Centre Céramique < MIC > te Maastricht)**

Het GIP Maastricht organiseert regelmatig bilaterale spreekuren voor Grens-arbeiders. De adviseurs in Maastricht adviseren inzake vragen en problemen die grensarbeiders bezighouden wanneer zij in het buurland werken of gewerkt hebben. Het betreft vragen omtrent het onderwerp sociale zekerheid in België of in Nederland beantwoorden de adviseurs van het Bureau voor Belgische Zaken van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Vragen omtrent het onderwerp sociale zekerheid in Duitsland beantwoorden de adviseurs van het Grensinfopunt in Maastricht al dan niet in samenspraak met het GIP Aken-Eurode. Hulp bij belastingvraagstukken wordt aangeboden door Team GWO.

Het streven is er op gericht om samen met andere initiatieven en instituties te komen tot een centrale duurzame, euregionale bestuurlijke aansturing én financiering.

7 **Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling, Euregio Maas-Rijn, Maastricht (Centre Céramique < MIC > te Maastricht)**

Het SGA (Belgisch) Limburg-Maastricht bestaat sinds medio 2018 en is een initiatief van samenwerkende partijen als de Provincie Limburg, gemeenten Maastricht en Sittard-Geleen, Podium24, WSP Westelijke Mijnstreek, UWV en de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). SGA Maastricht levert een bijdrage aan het versterken van het arbeidspotentieel in de grensregio Belgisch en Nederlands Limburg. Het SGA Maastricht richt zich daarbij op 3 economische clusters in het bijzonder, t.w.:
Logistiek, customer service en detailhandel/leisure. Logistieke sector in de Westelijke Mijnstreek
- Customer Service bedrijven in Zuid Limburg
- Detailhandel / Leisure regio Maasmechelen

Het SGA verbindt werkgevers en werkzoekenden, in eerste instantie in bovenvermelde economische clusters, en werkt hierbij intensief samen met ketenpartners VDAB, UWV, WSP Westelijke Mijnstreek, Podium24 en tevens met SGA-Kerkrade.
Het streven is er op gericht om samen met andere initiatieven en instituties te komen tot een gecoördineerde, duurzame, euregionale bestuurlijke aansturing én financiering.

8 **Maastricht Holland Expat Center South (Centre Céramique < MIC > te Maastricht)**

"*The Holland Expat Center South provides a non-stop-shop for international companies and their highly skilled migrant employees, scientific researchers, international entrepeneurs and international graduates. The Expat Center helps with residence and work permits, registration with the municipality, the 30% taks ruling and many other official matters.*"

Het Maastricht Holland Expat Center South is een servicepunt waar -in hoofdzaak- internationale ondernemingen, hoger opgeleiden en wetenschappers terecht kunnen die van elders uit de wereld zich in de regio Zuid-Limburg komen vestigen en die te maken krijgen met vestigingsvergunningen, werkvergunning, speciale regelingen die gelden voor zogenaamde 'derde-landers' (buiten EU) etc.. Het is tevens bedoeld om deze personen 'weg-wijs' te maken in onze (eu)regio en hen te informeren over mogelijkheden op het gebied van sport en cultuur e.d.. In verband met het internationale karakter van de Universiteit van Maastricht behoren de internationale studenten van de UM daarom ook tot de doelgroep van het expat center.

Nadat gedurende een periode van vier jaar de dienstverlening door de Immigratie- en Naturalisatie-dienst vanuit het EBC geschiedde, is deze in de loop van 2014 in goed overleg overgeheveld naar het Expat Center in Maastricht en werd daarmee deel van het Expat Center dat vanuit zijn basis een landelijk karakter had (zie de toelichting in § 2.5, pagina's 10 en 11).
Deze IND-dienstverlening is destijds behouden gebleven voor Zuid-Limburg en is gehuisvest in het Expat Center. Deze locatie is inmiddels uitgegroeid tot een vaste IND-locatie, weshalve de dienstverlening voor Zuid-Limburg is gewaarborgd.

Tenslotte kan als actuele ontwikkeling worden vermeld, dat het Expat Center een deel van haar ondersteuningsactiviteiten wil gaan uitrollen ten behoeve van alle Zuid-Limburgse gemeenten. Eerste aanzetten daartoe zijn medio 2019 in overleg met Kerkrade gemaakt en zullen waarschijnlijk in de loop van het voorjaar van 2020 doorgevoerd gaan worden.

4. KADER EUREGIONALISERING KERKRADE

§ 4.1 Inleiding

De opsomming van de in de Hoofdstuk 3 beschreven initiatieven, projecten, instituties is NIET limitatief. Er zijn nog talloze actief en operationeel, óók digitaal. De *infographic* (bijlage 1) van de "Internationale (*euregionale*) arbeidsmarkt van Zuid-Limburg" geeft een nagenoeg volledig beeld. Het betreft de stand van zaken per augustus 2018. De in deze nota geschetste initiatieven en ontwikkelingen zijn echter de meest in het oog springende en betreffen -in samenhang met elkaar- een totaal van een dienstverleningsstructuur die in het kader van de grensoverschrijdende samenwerking als vooruitstrevend en uniek mag worden beschouwd en waar Kerkrade als grensstad voornamelijk mee van doen heeft. Zaak is nu om alle mogelijke partijen die betrokken zijn, ook daadwerkelijk erbij te betrekken en bewust te maken van de noodzaak tot verduurzaming van deze structuur. De bewoners van de grensregio's zullen er wél bij varen.

Op basis van historisch perspectief en geografisch oogpunt kan worden geconstateerd, dat Eurode hierin een centrale rol speelt als aanjager. In Hoofdstuk 2 wordt een en ander vanuit 'historisch' perspectief beschreven en aangeduid. Die aanjagende rol moet Eurode zeker blijven vervullen. Echter, aangezien er aan de Nederlandse kant in het algemeen en in Zuid-Limburg in het bijzonder een groot aantal ontwikkelingen actueel is en de expliciete rol die Eurode dáárin zou kunnen innemen, een te beperkte is, dient die rol bij voorkeur door Kerkrade te worden ingenomen. Daarmee kan Kerkrade zich tevens verder euregionaal ontwikkelen als 'de Limburgse poort naar Duitsland', met Eurode én het EBC als "uithangbord" c.q. "proeftuin".
De huidige (inter)nationale en (eu)regionale context en -ontwikkelingen dienaangaande en de daaruit voortvloeiende kansen en mogelijkheden, onderstrepen de conclusie dat een separate invulling van een internationale visie voor Kerkrade te rechtvaardigen is.

§ 4.2 De rol van Kerkrade

In ieder geval zal Kerkrade een rol kúnnen vervullen in de grensoverschrijdende ontwikkelingen. Immers, Kerkrade beschikt over een aantal concrete grensoverschrijdende samenwerkingen dat niet alleen vooruitstrevend van karakter is, maar zeker ook op onderdelen uniek te noemen is.
De ervaringen en kennis van grensoverschrijdende samenwerking hebben voor Kerkrade met Eurode, het Eurode Business Center en het daarin het gehuisveste Grensinfopunt én Service(punt) Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling, ontegenzeglijk grote meerwaarde.

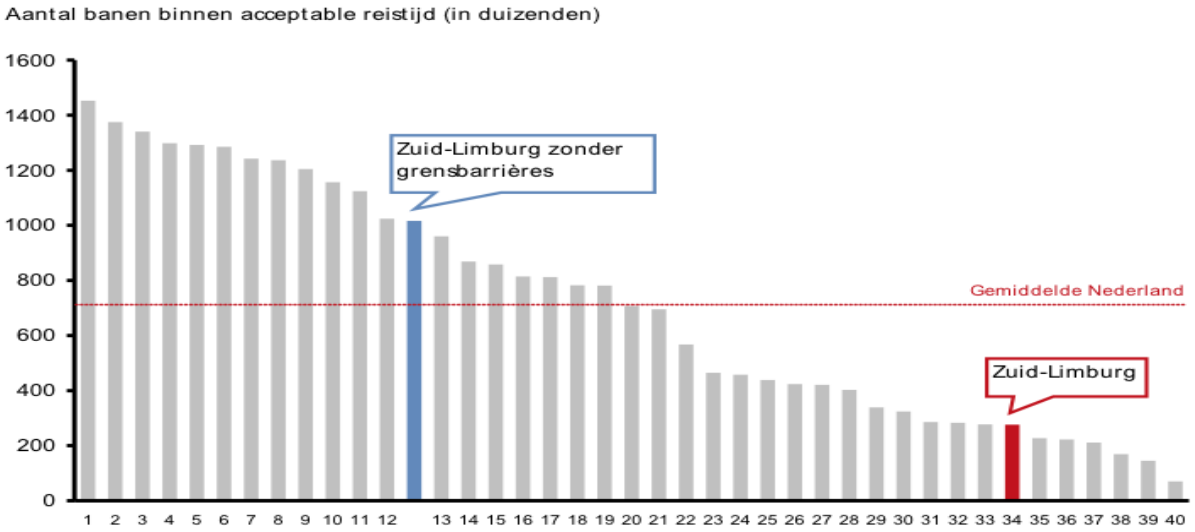
Valkuil ware evenwel de gedachte dat Kerkrade resp. Eurode de verdere ontwikkelingen alléén kan/ kunnen aanjagen. Met name vanaf medio 2017 wordt op regionaal, provinciaal en nationaal niveau voortdurend aandacht besteed aan de noodzaak om daadwerkelijk te gaan samenwerken in (Zuid-) Limburg, al dan niet vanuit de optiek van grensoverschrijdende samenwerking . Enkele voorbeelden :

- ***De prijs van blijvend navelstaren*** : *"…als de gemeenten de handen nu niet echt ineen gaan slaan, betaalt de bevolking daarvoor een hoge prijs…"*(De Limburger / Limburgs Dagblad, d.d. 3 november 2017;
- ***<Limburgse zaken> Samenwerken door te verdelen*** : *".. Zuid-Limburg gaat gebukt onder een chronische ziekte: het onvermogen om samen te werken. Een paardenmiddel moet deze kwaal daarom nu voorgoed de kop indrukken: beter samenwerken…."* (De Limburger / Limburgs Dagblad, d.d. 25 november 2017);

- ***Zonder samenwerking geen toekomst*** : *".. Veel delen van Zuid-Limburg lijken zich te hebben neergelegd bij minder werk, het vertrek van goed opgeleide jongeren naar elders, bij krimp en vergrijzing ..* " HET BETOOG JO RITZEN (De Limburger / Limburgs Dagblad, d.d. 5 december 2017);
- ***Connect Limburg aan de kant gezet*** (De Limburger / Limburgs Dagblad, d.d. 4 november 2017) ; ***Stekker uit LED***, ***maar opvolger is al in de maak*** (De Limburger / Limburgs Dagblad, d.d. 5 december 2017);
- ***Actieplan" 'Randstad Zuid-Limburg' : acht ambities voor de regio"*** : d.d. 16 maart 2018, van prof. Dr. Soete , inzake meer saamhorigheid bij een gezamenlijke, Zuid-Limburgse aanpak van o.a. grensoverschrijdende samenwerking ;
- ***"Regio zo sterk als de zwakste schakel"*** : "*De ontwikkeling van de stad* (Maastricht) *kan niet zonder maximale samenwerking in Zuid-Limburg* …" aldus burgemeester mw. Penn-te Strake van Maastricht, in het kader van het VNG-Jaarcongres 2018 te Maastricht (VNG Magazine, nr. 10, d.d. 15 juni 2018, pag. 18 e.v.) ;
- ***Regio Zuid-Limburg samen aan de slag voor toekomstbestendige arbeidsmarkt*** : 27 juni 2018, Provincie Limburg ;
- Evenals enkele voorgaande edities, geeft ook de meest recente ***Atlas voor Gemeenten 2019***, een helder beeld van de kansen en potenties van Zuid-Limburg binnen de 3-landen regio NL-D-B, gezien vanuit een perspectief mét en zónder grenzen (zie fig. beneden én ook Bijlage 2).

De noodzaak tot samenwerking beperkt zich in het kader van deze notitie enkel tot grensoverschrijdende samenwerking. Het is deze portefeuille waarin vooral de regio Zuid-Limburg noodzakelijkerwijs de handen ineen dient te slaan, zodat uiteindelijk met één mond en één stem kan worden gesproken. Alleen zó kan Zuid-Limburg op een evenwichtige manier én samen met de buitenlandse buren de grensoverschrijdende kansen omzetten naar concrete en duurzame euregionale en structuurversterkende samenwerking. De Euregio kan dan opereren als één regio en de Euregionale arbeidsmarkt vormt dan ook één geheel.

Met name het overzicht van het aantal beschikbare banen binnen acceptabele reistijd in de actuele ***Gemeente Atlas 2019***, benadrukt de noodzaak om zowel binnen Zuid-Limburg als met de 'buren', samen te werken op de portefeuille grensoverschrijdende samenwerking (zie ook Bijlage 2) ;

De gemeente Kerkrade is één van de actoren in het euregionale proces van de verdere ontwikkeling van de grensoverschrijdende samenwerking. Maar wél een, die -zoals gezegd- iets te bieden heeft :

- Niet alleen decennialang ervaring met interlokale, grensoverschrijdende samenwerking (Eurode);
- het Eurode Business Center (EBC) als boegbeeld en concreet voorbeeld van een langdurig succes op het gebied van concrete, grensoverschrijdende samenwerking;
- maar ook initiërend op het gebied van euregionale grensoverschrijdende samenwerking op velerlei gebied (zoals de ontwikkelingen rond politie, brandweer, GIP en SGA al hebben laten zien).

De resultaten zijn veelzeggend, doch de eerlijkheid gebied te zeggen dat Kerkrade in de euregionale context slechts één van de actoren is en -uiteindelijk- zelf óók te klein is om grotere ontwikkelings-processen te leiden en te coördineren (*komen tot één Zuid-Limburgs grensoverschrijdend resp. euregionaal beleid*). Kerkrade zal daarom actief moeten opereren om voor Limburg de positie als 'De poort naar Duitsland' te kunnen vormen / innemen.

Gelet op de vele ontwikkelingen zoals beschreven in de Hoofdstukken 2 en 3 en de 'zegeningen' die Kerkrade op dit gebied rijk is en de vele, actuele ontwikkelingen, is een herijking van de 'internationale' / euregionale positie van Kerkrade, op z'n plaats.
Om i.c. de vele mogelijkheden proberen te benutten die een actieve houding en brede horizon met zich mee zullen brengen, is het zaak "*het ene te blijven doen en het ander niet te laten*". Nadeel is evenwel '*dat succes vele vaderen zal hebben*'. Echter, de ervaring leert, dat een consequente focus op de inhoud, transparantie én een gezamenlijkheid van optreden, uiteindelijk uitstijgen bóven de belangen van één enkele partner.

Zónder te vergeten Kerkrade verder op de kaart te zetten als euregionale 'place-to-be', spitsen de rollen die Kerkrade in (Eu-)regionaal verband kan vervullen zich toe op:
- instandhouding en verduurzaming van het al bestaande en dit concreet in te zetten bij én ter facilitering van verdere euregionale ontwikkelingen;
- initiëren en signaleren ;
- actieve deelname in bestaande netwerken en actieve ontwikkeling van nieuwe netwerken.
- De (verdere) ontwikkeling van Kerkrade als euregionale / internationale locatie.

Zo zal Kerkrade zich kunnen ontwikkelen tot een euregionale / internationale gemeente; vooruitstrevend én onderscheidend !

Ter concretisering van de hiervoor vermelde overwegingen, worden enkele speerpunten belicht waarlangs op middellange termijn de euregionalisering van Kerkrade gestalte kan krijgen ;

- Openbaar Lichaam Eurode
- Eurode Business Center
- Profilering van Kerkrade als grensstad (intern en extern)
- Participatie in (Eu-)regionale netwerken en actieve deelname in lopende ontwikkelingen

§ 4.3 Speerpunten

§ 4.3.1 Openbaar Lichaam Eurode

Naast de instandhouding van een extern gericht Eurode als bakermat van en voor euregionale ontwikkelingen, bestaat er ook de handhaving van het interlokaal en in hoofdzaak intern gericht, Eurode. Dat laatste uit zich in de vele Eurode-activiteiten die rechtstreeks vallen binnen de reikwijdte van Eurode (Eurode wandeldag, Eurode voetbaltoernooi, Eurode schaaktoernooi, Eurodedag, Eurode wandelboekje, ontvangsten, presentaties etc). Uitgangspunt hiervan is de vigerende Gemeenschap-

pelijke Regeling “Openbaar Lichaam Eurode”, op basis waarvan de Eurode-gremia (Euroderaad, het Eurode-DB en het ambtelijk secretatriaat) uitvoering geven aan ‘deze kant’ van Eurode.

Eurode heeft inmiddels een ontwikkeling doorgemaakt van : “***Van harte tesamen***” naar “***Europees denken, regionaal handelen en lokaal actief zijn***” en is daarmee thematisch ook toegerust voor de toekomst. Daar waar individuele acties en grensoverschrijdende samenwerkingen kunnen worden gerealiseerd die verder reiken dan de formele reikwijdte, kan daar door Eurode, inhoudelijk tot op zekere hoogte zelfstandig uitvoering aan worden gegeven.

Een goed en actueel voorbeeld hiervan is de mogelijkheid voor Duitse burgers om via Eurode een Nederlandse Museumjaarkaart te kunnen krijgen. Oók de voormalige samenwerking met de IND (Immigratie-en Naturalisatiedienst) met het EBC als uitreiklocatie en de facilitering van de maandelijkse grenspendelaarsadviesdagen in eerste aanleg, zijn hiervan goede voorbeelden.

Zonder verder in te gaan op de inhoud omdat dit een zelfstandige bevoegdheid van Eurode is, is en blijft het Openbaar Lichaam Eurode uiterst waardevol als interlokaal, grensoverschrijdend openbaar bestuur als bakermat en experimenteergebied in het kader van grensoverschrijdende samenwerking in het algemeen. Voorzetting en instandhouding van Eurode is ook geen vraag, maar een vanzelfsprekendheid.

§ 4.3.2 Eurode Business Center (EBC)

Direct na de opening van het EBC in 2001 was de focus gericht op een gezonde exploitatie met daarbij de volle aandacht voor een goede bezetting. Echter, toen in 2008, voor (potentiële) huurders de voordelen duidelijk werden van de van-toepassing-verklaring van het Derde Belasting-protocol tussen Nederland en Duitsland, op het EBC, liep het storm met verhuringen. Ondanks de wereldwijde crisis, kwam de exploitatie in de zwarte cijfers terecht en keerde het tij definitief.

Daarnaast heeft het EBC nimmer te klagen gehad over aandacht; nationaal en internationaal, onderwijsinstellingen als universiteiten, hogescholen, scholen voor basis- en voortgezet onderwijs, politici, hoogwaardigheidsbeklederes, een keur aan bekende en onbekende belangstellenden heeft inmiddels kennis genomen van de ongelooflijke symboliek van dit gebouw. Een bedrijfsverzamelgebouw waarvan Kerkrade voor 25%, Herzogenrath voor 25%, een Nederlandse én een Duitse investeerder voor 45% resp. 5%, eigenaar zijn.

Gedurende het afgelopen decennium is echter steeds meer het besef doorgedrongen dat alléén de symboliek van dit gebouw als boegbeeld van grensoverschrijdende samenwerking, weliswaar leidt tot bekendheid en aandacht, maar zeker niet zal leiden tot meer spin off. De focus is daarom steeds meer komen te liggen op concrete inzet van het gebouw ten behoeve van de verdere, concrete uitbouw van dit symbool van grensoverschrijdende samenwerking.

De aandacht is daarom tevens verlegd naar meer huisvesting van concrete, grensoverschrijdende dienstverlening ten behoeve van grensbewoners c.q. grenspendelaars. Naast ruim 80 bedrijven en bedrijfjes die in het EBC zijn gehuisvest, heeft het gebouw gaandeweg een meer “Europese uitstraling” gekregen bij binnenkomst via de hoofdingang.

De (symbolische) ligging op de grens, één adres in twee landen, relatief goede bereikbaarheid met openbaar vervoer (bushalte naast EBC), voldoende, ruime en gratis parkeergelegenheid, zijn componenten die in de verdere ontwikkeling en acquisitie van het gebouw een belangrijke rol blijven spelen.

De enige beperking op dit moment is, dat de voorhanden zijnde vrije ruimte uitermate beperkt is. Omdat er sinds medio 2018 geen wachtlijst van potentiële huurders meer bestaat, ligt op dit moment de focus van de bedrijfsleiding op het investeren in vernieuwingen die niet alleen het huurgenot verhogen maar ook de aantrekkelijkheid voor het gebruik van de algemene ruimten vergroten.

Zaak is het, alert te blijven op mogelijkheden en/of ontwikkelingen op het gebied van grensoverschrijdende dienstverlening. Doen deze zich voor, dan ware samen met verhuurder te bezien welke ruimtelijke mogelijkheden er op dat moment (nog) zijn.

Of en indien ja, in hoeverre, een onderzoek noodzakelijk is om te bezien of uitbreiding van het gebouw tot de concrete mogelijkheden behoort, valt weliswaar buiten de orde van deze nota, maar is en blijft afhankelijk van toename van de vraag naar grensoverschrijdende bedrijfsruimte. Toezien op een goede acquisitie blijft van belang.

Feit is, dat het EBC een eigenstandige rol speelt in de verdere internationalisering / euregionalisering van Kerkrade; niet alleen voor huisvesting van grensoverschrijdende dienstverlening, maar tevens uitermate geschikt is voor en óók ingericht is op grensoverschrijdende activiteiten en officiële gelegenheden met een 'Europees'/euregionaal tintje. Dat op dat punt met name het laatste jaar steeds vaker gebruik wordt gemaakt van het EBC door Europees georiënteerde instituties binnen de Euregio Maas-Rijn is niet enkel positief voor de exploitatie, maar meer nog voor de verdere uitbouw en verwezenlijking van het Europees karakter van het gebouw

§ 4.3.3 Profilering "Kerkrade – Grensstad"

Kerkrade is dankzij zijn geografische ligging centraal gelegen in de Euregio Maas-Rijn (EMR), dat één van de eerste en oudste euregio's van Europa is. De EMR zélf, is op zijn beurt, centraal gelegen in Noord-West Europa en daarmee centraal gelegen ten opzichte van steden als Brussel, Amsterdam, Keulen, Düsseldorf en zelfs Berlijn en Parijs.

Dat in de EMR drie talen worden gesproken en er een vijftal culturen is vertegenwoordigd, t.w.: de Provincie Nederlands Limburg, Belgisch Limburg, de Provence de Liège, de Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens en de Regio Aachen, maakt deze euregio niet alleen sociaal-cultureel en sociaal-maatschappelijk interessant.
Het euregionale gebied is óók al vele malen onderwerp van onderzoek geweest waaruit bleek dat er economisch gezien een enorme potentie uitgaat van het gebied als één geheel. Doch de praktijk laat nog steeds een versnipperd gebied zien, waar de grensoverschrijdende samenwerking weliswaar noodzakelijk wordt geacht en ook al op veel fronten daadwerkelijk in praktijk wordt omgezet, maar waar nog zeer veel 'te doen is'.
Dus niet alleen geografisch ligt Kerkrade gunstig in de Euregio, maar ook op inhoudelijk gebied heeft Kerkrade zich de laatste decennia, veel gelegen laten liggen aan grensoverschrijdende samenwerking in het bijzonder. Doch de gedachte dat de grensoverschrijdende samenwerking zich uitsluitend vanuit de Eurode-samenwerking verder zou kunnen ontwikkelen, bleek ten tijde van de vaststelling van de Toekomstvisie van Eurode in 2015, een brug te vér voor Eurode. Immers, op dat moment bevond het initiatief rond de grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling zich in de voorbereidingsfase. Voor de invulling van een verantwoorde regie en coördinatie op de verdere ontwikkeling bleken nl. de personele en functie-specifieke capaciteiten van Eurode onvoldoende. Noodzakelijkerwijs zijn die capaciteiten vervolgens vanuit elders aangevuld, i.c. door Kerkrade ingevuld.

Kerkrade heeft inmiddels in ruime mate laten zien de samenwerking met de Duitse buren serieus te nemen. De vele zegeningen die al zijn beschreven en vermeld, geven Kerkrade zonder overdrijving het predicaat "GRENSSTAD" bij uitstek.

Het is van belang deze successen te borgen en daar waar mogelijk de positie van Kerkrade te versterken, verder Europa-proof te maken, de focus op het Duitse 'achterland' nog verder te intensiveren. Hoe? Daaromtrent zal hierna een aantal lijnen / overwegingen op strategisch niveau worden aangetipt en beschreven waarlangs de euregionalisering van Kerkrade de komende jaren verder vorm en inhoud kan krijgen.

❶
Kerkrade – Grensstad (intern)

<u>Besluitvormingsprocedures</u>
In de bedrijfsvoering van Kerkrade wordt in de aanbieding van concept-voorstellen aan het college en aan de raad gewag gemaakt van een aantal aandachtspunten die op o.a. het financiële-, communicatieve- en personele vlak liggen.
Om de betrokkenheid tot en het inzicht in een eventueel grensoverschrijdend karakter van een voorliggend (concept-) <beleids-> voorstel te vergroten binnen de eigen organisatie, zou een 'button' ***internationaal*** toegevoegd kunnen worden.

Met het aanvinken van de button wordt blijk gegeven van een eventuele meerwaarde om betreffend voorstel mede te bezien vanuit grensoverschrijdend perspectief. Aanleiding om bijvoorbeeld vooraf eventuele kansen /mogelijkheden te bespreken en in te schatten. De portefeuillehouders die bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor grensoverschrijdende samenwerking, zijn daarvoor (zeker in het begin) goede gesprekpartners.

Het volgen van deze aanbeveling zal in ieder geval op den duur de bewustwording en de noodzaak c.q. meerwaarde van grensoverschrijdende samenwerking, vergroten.

❷
Kerkrade – Grensstad (extern)
Naar buiten toe zou 'Kerkrade–Grensstad' (nog) meer kunnen worden bevorderd;

- Zo zou in "Beleef Kerkrade" tevens aandacht kunnen worden besteed aan het euregionale / internationale karakter van Kerkrade, <u>bijvoorbeeld</u> : "KERKRADE, dé *gemeente waar grensoverschrijdende dienstverlening hoog in het vaandel staat*";
- Grensoverschrijdende samenwerking begint ook met ("bedrijfs-") contacten. Zo zouden bijeenkomsten met de Duitse buurgemeenten (m.n. Herzogenrath en Aken) doelgericht kunnen worden opgepakt. Bij voorkeur aan de hand van concrete casussen. Los van het feit dat dit reeds op enkele gebieden gebeurt, zou dit na een gedegen inventarisatie van wat er al aan contacten ligt, iets meer gestructureerd kunnen worden. Vergroting van het bestuurlijk draagvlak en commitment in eerste aanleg, verdient daarbij de voorkeur ;
- Kerkrade in de Euregio meer bekend maken en meer laten zien wat er al allemaal in en vanuit Kerkrade gebeurt. Daarbij zeker niet alleen het toeristische deel van de 'boodschap'. Naast de bekende attracties die Kerkrade rijk is, kan er ook grensoverschrijdend worden gerecreëerd (wandelen en fietsen over de grens). Daarenboven is grensoverschrijdende dienstverlening in en vanuit het EBC georganiseerd. Gerichte communicatie van een totaal - beeld van Kerkrade als grensstad zou (nog) meer aandacht moeten kunnen krijgen met het Duitse achterland als doelgebied.
  In 2018 diende zich op dit punt een mogelijkheid aan en wel om deel te nemen aan de jaarlijkse Aachener Wirtschaftsschau. Heel concreet is Kerkrade gevraagd om hieraan als partner te deel te nemen

Omdat deze beurs sinds enkele jaren geheel in handen is van de Zeitungsverlag Aachen (Aachener Zeitung en Aachener Nachrichten), en deze beurs jaarlijks meer dan 100.000 betalende bezoekers trekt (waarvan ruim 80% Duitsers), is deelname aan een euregionaal georiënteerde beurs als deze, aanbevelenswaardig. Zowel een (nog) grotere bekendheid van Kerkrade –Grensstad kan worden gegenereerd alsook een grotere spin-off worden gerea-iseerd. Diverse overlegsituaties met meerdere Kerkraadse partners en interne afstemming rond *Beleef Kerkrade*, hebben in de loop van najaar 2019 laten zien dat deelname / partner-schap een reële mogelijkheid is en zo mogelijk zelfs voor alle deelnemende partijen voordelen met zich mee kan brengen. Thans worden dan ook de laatste voorbereidingen getroffen om deelname / partnerschap aan de beurs vanaf voorjaar 2020 in te vullen.

- De weekmarkten die Kerkrade rijk is, zijn eveneens een visitekaartje, met name richting de Duitse buren. Vooral op de zaterdag vinden veel Duitsers vaak van verre, hun weg naar de markt. Natuurlijk is hierover al veel geschreven en zijn al heel veel acties hieromtrent ondernomen. Mogelijk ware vanuit het perspectief van het grensoverschrijdend karakter van Kerkrade alleen al in het kader van bijvoorbeeld het aanzien c.q. aankleding van de markt, iets meer nadruk te leggen op het euregionale karakter van onze stad. Maar zeker ook in het kader van de onderhavige kadernota, zou mogelijk nog iets meer aandacht voor het grensoverschrijdend perspectief, de euregionalisering van Kerkrade nèt (nog) iets meer inhoud kunnen geven.

❸
Kerkrade "*gaat Duits*".
'Buurtaal', 'Eurobabel' en nog andere initiatieven tijdens de afgelopen jaren om de Duitse taal te promoten, zijn alom bekend. Duits is (helaas) niet 'sexy' genoeg en legt het vooral in Nederland af tegen het Engels dat gemiddeld genomen veel meer gesproken wordt dan Duits. Doch vanwege de expliciete grensligging ware sowieso tevens de voorkeur te geven aan het beheersing van de taal van je buren. Dat vergemakkelijkt het contact en de daaruit voorvloeiende samenwerking. Bovendien vergroot dat uiteindelijk ook de kansen op de euregionale arbeidsmarkt.
Er zijn ook al door Eurode meerdere initiatieven genomen om de Duitse taal te leren met als uit-gangspunt om op een zo jong mogelijk leeftijd te starten.

Incidenteel werken momenteel een enkele Kerkraadse en Herzogenrathse peuterspeelzaal samen en organiseren beiden een veelheid aan grensoverschrijdende activiteiten waarbij tevens de ouders van beide kanten actief betrokken worden. Intensivering van de samenwerking ware te overwegen, waarbij de nadruk zal moeten liggen op het consolideren en -zo mogelijk- uitbreiden van deze samenwerking.

Daarnaast zijn er ook elders initiatieven te melden als het om het leren van de buurtaal gaat. Zo vinden er in diverse bibliotheken in Parkstad taallessen plaats waar tijdens groepsgesprekken de (Nederlandse) taal wordt geoefend (Taalcafé; Taalmaatje) . Aan de hand van nieuwsberichten, kranten en actualiteiten, wordt de taal geoefend. De toegang is gratis, er is geen aanmelding en registratie. Een dergelijk initiatief zou ook in "HUB" gestalte kunnen krijgen. De taallessen zouden bijvoorbeeld ook kunnen worden aangeboden aan en deels toegespitst worden op (potentiële) arbeidskrachten voor het Duitse deel van de Euregionale Arbeidsmarkt die door het team van de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling bemiddeld worden / zijn. Nederlandse taalles zou eveneens aan de orde kunnen komen voor (potentiële) Duitse kandidaten voor het Nederlandse deel van de Euregionale Arbeidsmarkt. Een samenwerking met de Bibliotheek in Herzogenrath op dit gebied, zou daarbij in ieder geval al de voorkeur verdienen.

§ 4.3.4 Participatie in (Eu-)regionale netwerken en deelname in lopende ontwikkelingen

In de euregionale context die in hoofdstuk 3 is geschilderd, is een enorme dynamiek te zien waarin veel actuele ontwikkelingen gaande zijn. De *infographic* van de "Internationale arbeidsmarkt van Zuid-Limburg" (pagina's 37 en 38) bevestigt dit beeld alleen maar. Inhoudelijk wordt in deze sub-paragraaf hierop nader ingegaan; ontwikkelingen die op dit moment vooralsnog vooral op alle (bestuurlijke en politieke) niveaus aan de Nederlands kant zijn te zien. Aan de Duitse kant vormt de bondsstaat-structuur een belemmering voor een éénduidige, Duitse ontwikkeling. Deze is in hoge mate afhankelijk van de mate waarin en de wijze waarop elke aan Nederland grenzende deelstaat is georganiseerd i.c.. Zonder overdrijving kan worden geconcludeerd, dat de deelstaat Noordrijn-Westfalen hierin het verst is en ook al ruim 10 jaar bezig is om met Nederland en de BeNeLux-Unie samen te werken.

Het merendeel van de (Eu-)regionale ontwikkelingen dat in Hoofdstuk 3 is beschreven, komt vooral voort uit veelal kleine projecten die tot stand komen op basis van de overtuiging dat de potenties van elkaars arbeidsmarkten het beste kunnen worden benut als (grensoverschrijdend) wordt samengewerkt. Op basis van inhoud zijn dan ook op diverse beleidsvelden de handen ineen geslagen.

Zo zijn met name het laatste decennium diverse netwerken ontstaan waaraan ook Kerkrade actief deelneemt. Diverse ontwikkelingen hebben elkaar opgevolgd en thans kan de volgende situatie worden geschetst:

- Inmiddels is in Maastricht de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) 2 keer per maand in de weer om aan (niet-) EU-burgers die in (Zuid-)Limburg wonen identiteitspapieren uit te reiken. In § 3.2.4 is aangegeven, dat ".. *nadat gedurende een periode van vier jaar de dienstverlening door de Immigratie- en Naturalisatiedienst vanuit het EBC geschiedde, deze in de loop van 2014 in goed overleg is overgeheveld naar het Expat Center in Maastricht en daarmee deel werd van het Expat Center dat vanuit zijn basis een landelijk karakter had (zie ook de toelichting in § 2.5, pagina's 10 en 11). Deze IND-dienstverlening is destijds behouden gebleven voor Zuid-Limburg en is gehuisvest in het Expat Center. "*
  Vanuit Maastricht is de laatste jaren intensief overleg gevoerd met de IND, die op haar beurt onlangs heeft besloten Maastricht als vaste (!) locatie voor IND-dienstverlening aan te wijzen, waarmee deze (Rijks-) dienstverlening voor Zuid-Limburg is gewaarborgd.

  Tenslotte kan als actuele ontwikkeling worden vermeld, dat het Expat Center een deel van haar ondersteuningsactiviteiten wil gaan uitrollen ten behoeve van alle Zuid-Limburgse gemeenten. Eerste aanzetten daartoe zijn in overleg met Kerkrade gemaakt.

  Met deze samenwerking op regionale schaal is het besef gegroeid dat samenwerking op Zuid-Limburgse schaal een conditio-sine-qua-non is, om vervolgens de grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio Maas-Rijn op een evenwichtige manier te kunnen laten welslagen. De hieruit ontstane netwerken functioneren nog steeds en vormen voor een deel de basis van en start voor grensoverschrijdende ontwikkelingen.

- Ten aanzien van het ontstaan van het Grensinfopunt "Aken-Eurode" geldt dat rond 2009 mede door Eurode het initiatief is genomen, om de grensoverschrijdende advies- en informatiestructuur te institutionaliseren. Uiteindelijk is het samen met nog 10 andere partners uit NL, D en B gelukt deze grensoverschrijdende, publieke dienstverlening 'op de kaart te zetten' en is dit al op veel plekken gekopieerd langs de Nl-D en NL-B grens. Inmiddels ziet het er naar uit dat de duurzame financiering van deze dienstverlening vaste vormen zal aannemen.

Het GIP Aken-Eurode kent een bestuurlijke stuurgroep waarin -in eerste instantie- Eurode was vertegenwoordigd. Inmiddels wordt deze vertegenwoordiging door Kerkrade ingevuld. De bestuurlijke stuurgroep is actief op tactisch niveau en het voorzitterschap van deze stuurgroep is in handen van de Kerkraadse portefeuillehouder voor Economie en (Euregionale) Arbeidsmarkt die tevens lid is van het DB van Eurode én ook voorzitter van de SGA-Stuurgroep. Deze bundeling van bestuurlijk (mede-) zeggenschap is niet alleen voor het aanjagen van bestuurlijke coördinatie op het gebied van en de inhoudelijke borging van grensoverschrijdende diensterlening van belang. Ook voor de positie van Kerkrade als Grensstad / Poort naar Duitsland zal dit niet zonder betekenis zijn.

- Daarnaast functioneert de Charlemagne Grensregio, ook wel 'AG Charlemagne' genoemd. De "AG" is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen gemeenten en regionale overheden gelegen rond het drielandenpunt van Nederland, Duitsland en België. De AG zet zich in voor de (door)ontwikkeling van een gezamenlijke economische ruimte in de grensregio Parkstad, Aken en Duitstalig België rond een drietal centrale thema's, t.w. Economie, Arbeidsmarkt en Infrastructuur/Mobiliteit.

  De AG is een informatieplatform waarin de partners elkaar informeren over plannen en ontwikkelingen zodat mogelijk afstemming op elkaar kan geschieden. Het bestuur van de AG wordt gevormd door de burgemeester (s) van de partnergemeente(n), de voorzitters van de stadsregio's de minister-president van de Duitstalige Gemeenschap België (DG) en twee burgemeesters uit de DG.
  Het voorzitterschap van de AG-Charlemagne wordt vervuld door de Oberbürgermeister van de Stadt Aachen en de vertegenwoordiger van Parkstad Limburg, i.c. de burgemeester van Kerkrade. Op die manier is het voor Parkstad resp. Kerkrade binnen de AG mogelijk om zo invloed uit te oefenen op hetgeen vanuit de AG wordt aangezet en uitgevoerd.

- Ten aanzien van de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling, kan worden gesteld, dat dit initiatief weliswaar vanuit Eurode is geïnitieerd, maar al vrij snel door Kerkrade is overgenomen en vorm en inhoud heeft gekregen. Het voorzitterschap van de stuurgroep is in handen van de Kerkraadse portefeuillehouder voor Economie en (Euregionale) Arbeidsmarkt die daarin tevens Parkstad bestuurlijk vertegenwoordigt. Betreffend bestuurder is, zoals hiervoor als aangegeven, tevens voorzitter van het GIP-Aken – Eurode en dat daarmee een bundeling van bestuurlijke (mede-) zeggenschap is gerealiseerd op grond waarvan diverse, grensoverschrijdende ontwikkelingen effectiever kunnen worden opgepakt en doorgevoerd.

  De gemeente Kerkrade is hostingorganisatie én coördineert in dat kader het SGA. De dagelijkse leiding van het SGA-Team is eveneens in handen van Kerkrade. De verduurzaming van de financiering van het SGA is thans onderwerp van gesprek waarbij de positie van Kerkrade is geborgd en geconsolideerd.

- Vervolgens kan de regionale ontwikkeling ten aanzien van de "Projectgroep dienstverlening internationals Zuid-Limburg" worden vermeld. Mede op aandringen vanuit Kerkrade om met name de krachten in Zuid-Limburg te bundelen om eensgezind grensoverschrijdend te kunnen samenwerken, is door de grootste gemeente Maastricht onlangs deze, vooralsnog ambtelijke, projectgroep opgericht.
  Deze coördinerende rol is tot nog toe om moverende redenen door de Provincie altijd afgehouden en heeft Maastricht deze nu op zich genomen. Vertegenwoordigd in deze projectgroep zijn de gemeenten Maastricht, Sittard-Geleen en Kerkrade, de provincie, WSP-Parkstad en Sociale Zaken Maastricht – Heuvelland (Podium 24).

Doel is één gezamenlijk beleid te formuleren als basis voor een eenduidig Zuid-Limburgs grensoverschrijdend beleid met de borging van al hetgeen er al is. Gestuurd zal worden op verdere structurering van de samenwerking in Zuid-Limburg onderling, aan de ene kant én de grensoverschrijdende samenwerking met de Duitse en Belgische partners aan de andere kant. Verduurzaming van de financiering van de grensoverschrijdende dienstverlening is daarbij -op dit moment- één van de belangrijkste topics.
Ook heeft een kleine delegatie van deze projectgroep al overleg gehad met de directie van de Euregio Rijn-Maas-Noord, teneinde de volledige NL-D én Nl-B grens langs de hele provincie Limburg 'af te dekken'. Een eerste inventarisatie van de projectgroep laat zien van wat er inmiddels al aan grensoverschrijdende publieke dienstverlening is gerealiseerd. Deze is door de projectgroep gebundeld in (het concept van) de Infographic die hierna is afgedrukt op de pagina's 37 en 38. De infographic is eind 2018 bekrachtigd, waarmee een eerste basis is gelegd voor verdere strategische stappen en structuurversterkende processen ten behoeve van borging en verduurzaming van grensoverschrijdende samenwerking.

- Tenslotte wordt vanuit Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) ook aandacht besteed aan een grensoverschrijdende component. Tot voor kort werd deze samenwerking bestuurlijk gedragen door de drie grootste gemeenten in Zuid-Limburg. Doch sinds enige tijd zijn aan het bestuur van ESZL een drietal bestuurders toegetreden, waaronder ook de Kerkraadse portefeuillehouder voor Economie en (Euregionale) Arbeidsmarkt.

De hiervoor omschreven situatie betreft een momentopname en betreft vooral díe netwerken / overlegsituaties / ontwikkelingen waarbij Kerkrade rechtstreeks betrokken is.

§ 4.4 Aanbevelingen en kaders

Mede op basis van de beschreven speerpunten (paragraaf 4.3), kan samenvattend worden geconcludeerd, dat grensoverschrijdend samenwerken voor een gemeente als '*Grensstad–Kerkrade*' méér is dan alleen samenwerken met de directe Duitse buren zoals dat geschiedt vanuit de formele samenwerking met Herzogenrath in Eurode. Grensoverschrijdend samenwerken betekent óók -en vooral- (eu)regionaal de handen ineen slaan. Het behartigen van de euregionale belangen en gebruik maken van de potenties die er (grensoverschrijdend) zijn en deze weten te benutten, betekent voor de hele regio en euregio vooruitgang en verdere internationalisering.

De nota laat zien dat Kerkrade hierin niet alleen geografisch centraal gelegen is, maar (méér nog) inhoudelijk een belangrijke rol speelt en rechtstreeks betrokken is bij diverse ontwikkelingen en initiatieven. Verdere euregionalisering, vanuit strategisch niveau, betekent daarom voor de komende jaren :

- (intern) één (op elkaar afgestemde) centrale gemeentelijke regie; de Kerkraadse belangen staan daarbij in grensoverschrijdend opzicht centraal, zodat Kerkrade zich daadwerkelijk kan ontwikkelen als "Limburgse Poort naar Duitsland";
- (extern) euregionalisering, betekent voor Kerkrade; blíjven deelnemen aan ontwikkelingen die vanuit (bestaande) netwerken en overlegsituaties verder vorm en inhoud krijgen. "*Erbij zijn*" betekent dan niet alleen het steken van efforts in grensoverschrijdende samenwerking sec, maar méér nog de voordelen die daar ongetwijfeld van uitgaan, meenemen en zich op die manier weten te onderscheiden binnen het rijk geschakeerde palet van (boven-)lokale en regionale overheden in binnen- én buitenland;
- (extern) euregionalisering, betekent óók anderen actief blijven uitnodigen om (werk-) bezoeken te brengen aan Eurode, het EBC en de daarin gevestigde grensoverschrijdende, publieke dienstverlening voor de grensbewoners, -werkers etc..

Zo kunnen o.a. bestuurders, politici en andere hoogwaardigheidsbeklederskennis nemen van de bijzondere positie van Kerkrade én van de potentiële mogelijkheden en voordelen die daaruit kunnen voortvloeien. Op die manier kan het benodigde bestuurlijke en politieke draagvlak worden vergroot voor de bestaande grensoverschrijdende samenwerking en voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen.

Welke voordelen? Deze zijn niet te voorspellen en zijn ook niet op voorhand te kwantificeren en te duiden, maar zeker is dat op dit punt "*stil staan, achteruitgang*" betekent en dat "*meedoen*" de kansen verruimt voor niet alleen de lokale overheid en zijn burgers, maar voor de hele euregio.

Aanbevelingen

Daarom is het van belang de **successen** die er zijn **te borgen** en vervolgens te **consolideren**, daar waar mogelijk verder **uit te bouwen** en alert te zijn op mogelijk **nieuwe ontwikkelingen en kansen** in de grensoverschrijdende sfeer. Kerkrade kan op die manier in de verdere ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn blijvend een voortrekkersrol vervullen en zo een voorbeeld blijven voor anderen, lokaal, regionaal, euregionaal en zelfs internationaal. De **speerpunten** zoals in de vorige paragraaf beschreven **vormen** daarbij een **leidraad**.

Samenwerking met werkgevers- en werknemersorganisaties, onderwijsinstituten en andere operationele grensoverschrijdende dienstverlening t.b.v. grenswerkers en internationals én een duurzame en grensoverschrijdende publieke dienstverlening, legt de basis voor een euregionaal en zelfs internationaal aantrekkelijk vestigingsklimaat. Op basis hiervan vaart de hele euregio wel en dus óók Kerkrade en zijn burgers. **Handhaving** van de **positie** binnen de bestaande netwerken en **strategisch aanhaken** bij nieuwe ontwikkeling en vorming van netwerken, moeten worden bevorderd.

Kaders

In dit kader speelt een aantal randvoorwaarden een rol;

- **Personele randvoorwaarden**
  Uitvoering van deze nota in de volle breedte vereist **adequate personele ondersteuning**.

- **Informatie, Communicatie en (Stads)Marketing**
  Voor een deel zal het welslagen van de verdere euregionalisering mogelijk worden door inzet van **gerichte communicatie op strategisch niveau**. Daartoe zal centraal ook gericht informatie moeten worden verstrekt zodat bedoelde communicatie ook daadwerkelijk mogelijk wordt. De verwachting is, dat dit in dit kader kan worden gerealiseerd zonder extra personele inzet en zonder extra financiële middelen. Tenslotte zij vermeld, dat, daar waar uitwerking plaatsvindt van hetgeen op basis van de onderhavige kadernota wordt aangezet, wordt opgepakt vanuit het Stadsmarketingplan 'Positionering Beleef Kerkrade'.

- **Financiële randvoorwaarden**
  Met de (nieuwe) ontwikkelingen zoals die in de vorige sub-paragraaf onder ❶, ❷ en ❸ zijn beschreven, is natuurlijk geld gemoeid. Echter, implementatie van nieuwe ontwikkelingen vergen veelal veel tijd en zullen zoveel als mogelijk op basis van gedeelde verantwoordelijkheden, met andere partners tot uitvoering worden gebracht. De hieraan verbonden kosten en financieringen zullen voor Kerkrade bij voorkeur **budgettair neutraal** (moeten) gaan verlopen dan wel via een verantwoorde verdeelsleutel over partners worden verdeeld. Incorperatie in bestaand beleid heeft daarbij eveneens de voorkeur.

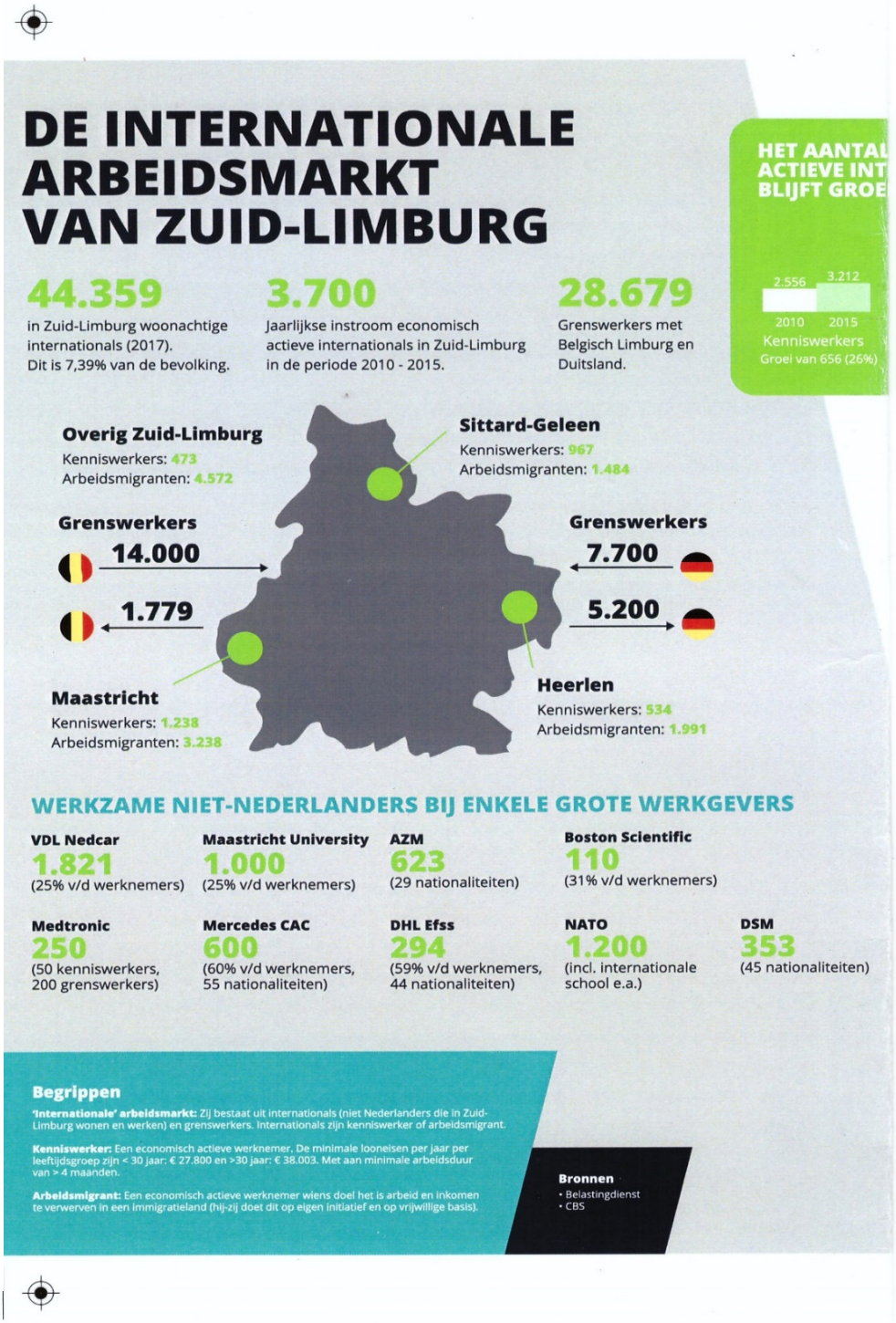
Voortgang van bestaande initiatieven is inmiddels financieel afgedekt waarbij er beleidsmatig voor Kerkrade op dit moment geen financiële consequenties zijn te melden en ook niet direct zijn te voorzien.

- **Voortgang en verantwoording euregionalisering Kerkrade**
  Tot op heden was de euregionalisering van Kerkrade al een feit. Alleen werd het niet benoemd en werd er geen centrale regie gevoerd op strategisch niveau. Derhalve ontbrak een totaalbeeld en bleef de euregionale / internationale positie van Kerkrade onderbelicht en was deze minder prioritair van karakter. De euregionalisering zoals in deze nota beschreven, is daarom ook een oproep aan eenieder binnen de gemeente, alert te zijn op mogelijkheden en kansen die de euregionale / internationale positie van Kerkrade kunnen verbeteren. Een meer euregionale en internationale mind-set kan daaraan een bijdrage leveren. Daartoe zal uw raad jaarlijks op de hoogte worden gesteld van de voortgang van de euregionalisering van de gemeente. Voorgesteld wordt dit te doen ten overstaan van uw raadscommissie voor Algemene Zaken en Middelen.

Op basis van het welslagen van de verdere internationalisering van Kerkrade zal de stad met recht zich kunnen ontwikkelen tot “**De Limburgse poort naar Duitsland**”.

INFOGRAPHIC 'INTERNATIONALE ARBEIDSMARKT ZUID-LIMBURG' -1-
(Najaar 2018)

BIJLAGE -1-

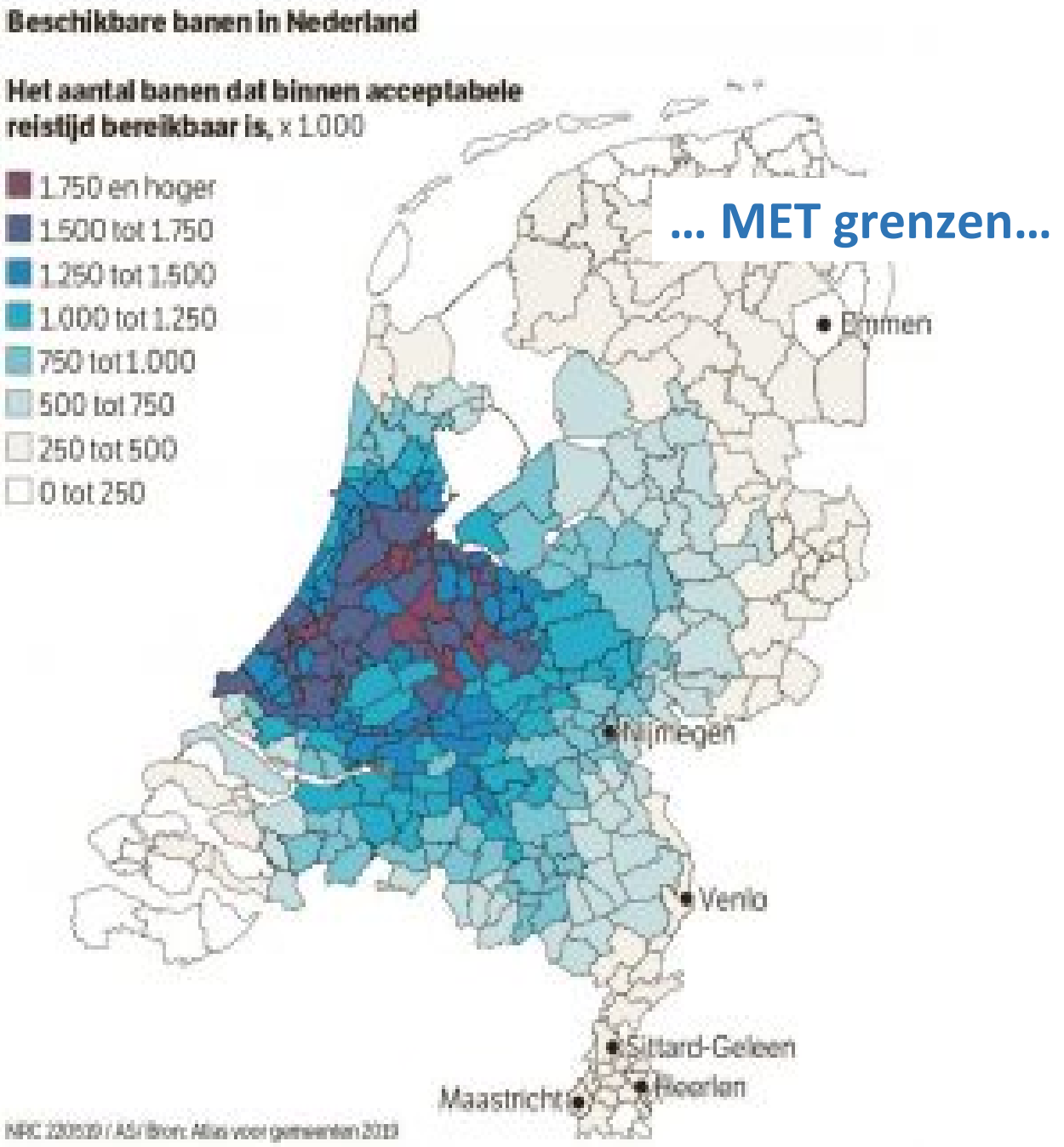
INFOGRAPHIC 'INTERNATIONALE ARBEIDSMARKT ZUID-LIMBURG' -2-
(Najaar 2018)

BIJLAGE -1-

UIT: Gemeente Atlas 2019

BIJLAGE -2-

UIT: Gemeente Atlas 2019	BIJLAGE -2-

